

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského IV.

hesla (1390-1503)

Prosodic Analysis of the Learning Dictionary of Modern Chinese IV.

Headwords from (1390-1503)

OLOMOUC 2017 Eliška Kovářová

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Tereza Slaměnková, Ph.D.

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
KOVÁŘOVÁ Eliška	Návší 699, Návší	F13607

TÉMA ČESKY:

Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1390-1503)

TÉMA ANGLICKY:

A Prosodic analysis of the Educational dictionary of the Chinese language (headwords 1390-1503)

VEDOUcí PRÁCE:

Mgr. Tereza Slaměniková, Ph.D. - ASH

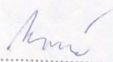
ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Ve své bakalářské práci pracuji se čtvrtým vydáním Učebního slovníku jazyka čínského od profesora Oldřicha Švarného, konkrétně se jedná o texty (1390 až 1503). Jako korpus pro zpracování dat využívám prozodický přepis nahrávek obsažených v tomto slovníku. Hlavním cílem mé práce je zanalyzovat lineární členění vět, v nichž zkoumám četnost výskytu kól, segmentů a slabik ve vybraných textech. Kromě toho se zabývám i rytmickým členěním založeným na sedmi stupních prominence. Vedlejší, avšak neméně důležitým výstupem mé práce je převedení tištěné podoby vybraných prozodických textů do elektronické verze. Protože jsou texty ve čtvrté části slovníku nahrány v rychlejším tempu než v předešlých dílech, kladu si za cíl také porovnat výsledky své analýzy s výsledky analýzy vybrané části jednoho z předešlých dílů slovníku.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- ŠVARNÝ, Oldřich, LOMOVÁ, Olga, RUSKOVÁ Tchang Jün-ling. Gramatika hovorové čínštiny v příkladech: Gramatika hovorové čínštiny v příkladech. Bratislava: Univerzita Komenského, 1991, 232 stran. ISBN 80-223-0392-5.
- ŠVARNÝ, Oldřich. Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny. 2. přeprac. vyd. Editor David UHER. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001, 190 s.
- ŠVARNÝ, Oldřich. Hovorová čínština v příkladech I. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998, 237 stran. ISBN 80-7067-817-8.
- ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David. Prozodická gramatika čínštiny. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 163 stran. Monografie. ISBN 978-80-244-4205-1.
- ŠVARNÝ, Oldřich. Učební slovník jazyka čínského I-IV. Olomouc: Univerzita Palackého, 1998-2000. ISBN 8070679875.

Podpis studenta:

Datum: 14.12.2016

Podpis vedoucího práce:

Datum: 2.11.2016

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského IV. hesla (1390-1503)* vypracoval/a samostatně a uvedl/a veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Anotace

Ve své bakalářské práci pracuji se čtvrtým vydáním Učebního slovníku jazyka čínského od profesora Oldřicha Švarného, konkrétně se jedná o texty (1390 až 1503). Jako korpus pro zpracování dat využívám prozodický přepis nahrávek obsažených v tomto slovníku. Hlavním cílem mé práce je zanalyzovat lineární členění vět, v nichž zkoumám četnost výskytu kól, segmentů a slabik ve vybraných textech. Kromě toho se zabývám i rytmickým členěním založeným na sedmi stupních prominence. Vedlejším, avšak neméně důležitým výstupem mé práce je převedení tištěné podoby vybraných prozodických textů do elektronické verze. Protože jsou texty ve čtvrté části slovníku nahrány v rychlejším tempu než v předešlých dílech, kladu si za cíl také porovnat výsledky své analýzy s výsledky analýzy vybrané části jednoho z předešlých dílů slovníku.

Počet znaků: 91886

Počet slov: 13256

Počet stran: 71

Počet zdrojů a literatury: 17

Klíčová slova: prozodická transkripce, Oldřich Švarný, lineární členění, rytmus, segment, kolón, prominence, iktus, ascendance, descendance, akronymie

Chci touto cestou poděkovat své vedoucí práce Mgr. Tereze Slaměňkové, Ph.D.
za odborné vedení, profesionální a vstřícný přístup a v neposlední řadě za cenné rady při
psaní této práce.

Obsah

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	8
SEZNAM ZKRATEK	10
EDIČNÍ POZNÁMKA	11
1 ÚVOD	12
2 TEORETICKÁ ČÁST	13
2.1 ZACHYCENÍ MLUVENÉ ČIŇŠTINY	13
2.1.1 Systémy zápisu výslovnosti	13
2.1.2 Prozodická transkripce	14
2.1.3 Prozodický výzkum čínštiny ve světě	14
2.2 DÍLO PROFESORA OLDŘICHA ŠVARNÉHO	16
2.2.1 Učební slovník jazyka čínského	16
2.3 PROZODICKÝ SYSTÉM OLDŘICHA ŠVARNÉHO	18
2.3.1 Sedm stupňů prominence	18
2.3.1.1 Lineární členění	18
2.3.1.2 Rytmické členění	19
2.3.1.3 Rytmické sledy	19
3 METODOLOGIE	20
4 PRAKTICKÁ ČÁST	23
4.1 ANALÝZA SEGMENTŮ	24
4.1.1 Problematika atónické slabiky mezi dvěma sledy	25
4.1.2 Jednoslabičné segmenty	26
4.1.3 Dvouslabičné segmenty	30
4.1.4 Trojslabičné segmenty	31
4.1.5 Čtyřslabičné segmenty	33
4.1.6 Pěťslabičné segmenty	36
4.1.7 Šestislabičné segmenty	39
4.1.8 Sedmislabičné segmenty	42
4.1.9 Osmi a víceslabičné segmenty	45
4.2 ANALÝZA KÓL	46
4.2.1 Jednosledová kóla	47

4.2.2	Vícesledová kóla bez sousedství arzí.....	48
4.2.3	Vícesledová kóla se sousedstvím arzí.....	51
4.2.4	Kóla s atónickou slabikou mezi dvěma arzemi	53
4.2.5	Charakteristika segmentů a sledů v kólech.....	55
4.3	PŘÍKLADY ŘEŠENÍ SPORNÝCH PŘÍPADŮ	58
4.3.1	Nejednoznačný rytmus v segmentech.....	59
4.3.2	Skupina ostatních sledů v kólech.....	60
5	SHRNUTÍ	61
6	ZÁVĚR	63
7	RESUMÉ	65
8	SEZNAM LITERATURY	67
9	PŘÍLOHY	69
9.1	PŘÍLOHY NA CD	69
9.2	PŘÍLOHY DOKUMENTU	69

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

- Tabulka č. 1 Poměr jedno- až desetislabičných segmentů
- Tabulka č. 2 Bližší určení sledů v trojslabičných segmentech
- Tabulka č. 3 Bližší určení sledů ve čtyřslabičných segmentech
- Tabulka č. 4 Bližší určení sledů v pětislabičných segmentech
- Tabulka č. 5 Bližší určení sledů v šestislabičných segmentech
- Tabulka č. 6 Bližší určení sledů v sedmislabičných segmentech
- Tabulka č. 7 Přehled bližšího určení sledů v osmi- až desetislabičných segmentech
- Tabulka č. 8 Počet sledů v jedno- až devítisledových kólech

Grafy

- Graf č. 1 Poměr výskytu slabik různých prominencí
- Graf č. 2 Iktové slabiky v jednoslabičných segmentech
- Graf č. 3 Umístění jednoslabičných segmentů v kólech
- Graf č. 4 Výskyt syntagmat a kompozit ve dvouslabičných segmentech
- Graf č. 5 Rytmické sledy v trojslabičných segmentech
- Graf č. 6 Typy sledů v čtyřslabičných segmentech
- Graf č. 7 Typy sledů v pětislabičných segmentech
- Graf č. 8 Typy sledů v šestislabičných segmentech
- Graf č. 9 Typy sledů v sedmislabičných segmentech
- Graf č. 10 Typy sledů v osmi- až desetislabičných segmentech
- Graf č. 11 Porovnání výskytu případů se střetem a bez střetu arží ve dvou- a vícesledových kólech
- Graf č. 12 Typy sledů v jednosledových kólech
- Graf č. 13 Kóla bez susedství arží s výskytem akronymie
- Graf č. 14 Výskyt akronymie v kólech se střetem arží

- Graf. č. 15 Výskyt akronymie v kólech se střetem arzí oddělenými atonickou slabikou
- Graf č. 16 Poměr výskytu jedno- až čtyřsegmentálních kól
- Graf č. 17 Pozice segmentů v rámci kól
- Graf č. 18 Poměr výskytu jednotlivých sledů v různých částech kól
- Graf č. 19 Poměr počty výskytu jedno- až devítisledových kól

Seznam zkratk

USJČ	Učební slovník jazyka čínského
ÚHČ	Úvod do hovorové čínštiny
ÚSHČ	Úvod do studia hovorové čínštiny
GHČP	Gramatika hovorové čínštiny v příkladech
HČP	Hovorová čínština v příkladech

Zkratky jevů vyskytujících se v práci jsou uvedeny v příslušných kapitolách.

Ediční poznámka

K přepisu čínských znaků do latinky používám abecedu pīnyīn s tónovými značkami a stejně jako prozodickou transkripci ji pro přehlednost zapisuji pomocí fontu Courier New. Znakové písmo uvádím ve zjednodušené podobě jiǎntǐzì 简体字 pomocí fontu SimSun.

1 Úvod

Čínština je tónovým jazykem, k jehož písemnému zaznamenávání slouží primárně čínské znaky. Jejich čtení lze zapisovat také pomocí latinky, přičemž mezinárodní normou je v současnosti transkripční systém pinyin. Protože zachycení výslovnosti čínských znaků pomocí pinyinu neposkytuje podrobné informace o skutečném znění čínštiny v promluvě, bylo potřeba vytvořit systém, který by v písemné formě co nejpřesněji reflektoval čínský jazyk realizovaný rodilým mluvčím. Jedním z hlavních důvodů vytvoření tohoto systému, který Oldřich Švarný označuje jako prozodická transkripce, byla snaha pomoci studentům čínštiny natrénovat co nejpřirozenější způsob čínské promluvy. Protože dosud neexistují komplexní závěry poskytující teoretické informace o podobě reálné čínské promluvy rodilým mluvčím, cílem této práce je zanalyzovat část exemplifikačních vět v prozodické transkripci a přispět tak k rozsáhlé analýze Švarného díla s názvem *Učební slovník jazyka čínského*.

V teoretické části vysvětlím okolnosti vzniku prozodické transkripce a objasním problematiku hlavních aspektů mého výzkumu, mezi něž patří lineární a rytmičné členění. V praktické části pak nejdříve provedu analýzu, která bude spočívat v rozčlenění vět na menší celky v souladu s pravidly lineárního členění. Následně tyto celky definuji podle pravidel rytmického členění a vyhodnotím výsledky z různých hledisek. Některé ze svých výsledků pak porovnam s výsledky výzkumů T. Slaměnikové a V. Skopalové. Protože se v mé analýze vyskytly případy, které byly obtížně zařaditelné do již existujících skupin, uvádím takovéto příklady v samostatné části včetně vysvětlení mého řešení. Vedlejším, ale neméně významným výstupem této práce, je převedení exemplifikačních vět z tištěné do elektronické podoby. Jednou z hlavních otázek této práce je, zda výsledky mé analýzy korespondují se závěry předchozích výzkumů na toto téma.

2 Teoretická část

2.1 Zachycení mluvené čínštiny

2.1.1 Systémy zápisu výslovnosti

Současná čínština je tónovým jazykem, přičemž pekingský dialekt, z něž současná standardní čínština vychází, má čtyři fonologické tóny.¹ Protože čínské znaky nereflektují výslovnost jako je tomu v případě latinky, k zachycení jejich výslovnosti je potřeba použít jiné písmo.² Fonologická studia v Číně nebyla tradičně propojena s gramatikou, ale stála na pomezí lexikografie a poetiky. Stará čínská poezie byla omezována přísnými pravidly, a proto byla fonologie úzce navázána na zkoumání rýmů a tvorbu tzv. rýmovníků. Za historicky první pokus fonetického zápisu čínštiny lze považovat metodu 反切 fǎnqiè, která vznikla na počátku našeho letopočtu. Metoda fǎnqiè byla až do konce 19. století jediným způsobem udávání fonetických informací ve slovnících a filologických pojednáních. V roce 1912 vznikl oficiální systém s názvem 注音字母 zhùyīn zìmǔ, který byl založen na grafice čínských znaků. Prvním oficiálním systémem v latince byl 国语罗马字 guóyǔ luómǎzì. Nepoužíval však tónové značky, ale vkládal tón do latinkového zápisu slabik.³ Díky styku Evropanů s čínštinou začaly vznikat zápisy její výslovnosti založené na pravopisných zvyklostech evropských zemí.⁴ V rámci jazykové reformy krátce po vzniku ČLR byl vyvinut transkripční systém 拼音 pīnyīn. Mezinárodní organizace pro normalizaci (ISO) jej uznala za mezinárodní normu pro přepis čínštiny do latinky v roce 1982. Protože však pinyin nereflektuje přesné zachycení zvuků, je považován spíše za pravopisný systém, než-li za transkripci.⁵ Podle některých lingvistů je nejužitečnějším označením „abeceda pinyin“.⁶

¹ TRÍSKOVÁ, Hana: 2012, str. 17

² KANE, Daniel: 2006-2009, str. 21

³ TRÍSKOVÁ, Hana: 2015, str. 18, 20, 36, 38

⁴ KANE, Daniel: 2006-2009, str. 22

⁵ Tamtéž, str. 24

⁶ TRÍSKOVÁ, Hana: 2012, str. 36

2.1.2 Prozodická transkripce

Pro zapsání některých výslovnostních jevů je pinyin nedostačující, a proto je zapotřebí speciálního přepisu, tzv. prozodickou transkripci. Tato transkripce se nachází v učebních materiálech Oldřicha Švarného⁷, který v rámci studia zvukové stránky čínštiny soustředil svůj zájem především na prozodickou rovinu.⁸ Oldřich Švarný ve své prozodické transkripci zachytil stupeň přízvuchnosti slabik a členění řeči, přičemž používá grafické značky vycházející z pinyinového zápisu.⁹ Prozodická transkripce čínštiny se v pedagogických materiálech čínského nebo angloamerického původu nevyskytuje¹⁰ a lze tedy říci, že tento druh transkripce je specifickým rysem učebnic Švarného.

Protože je slovosled v čínštině syntakticky vázanější než slovosled ve flektivních nebo jiných jazycích, a vázanost slovosledu neposkytuje příliš možností jeho obměny k vyjádření aktualizace nebo zdůraznění, využití prozodických vlastností je zde o to důležitější.¹¹ K vytvoření systému prozodické transkripce profesora Švarného inspirovala učebnice *Beginning Chinese* od Johna DeFrancise z roku 1963, kde se vyskytují tři stupně prominence a dále slovník *Dictionary of Spoken Chinese*, který vyšel v roce 1966 na Yale University, Institute of Far Eastern Languages a který zachycuje přízvuk, ne však členění řeči. Švarný se později setkal i s dílem ruského sinologa A. N. Spěšněva, který ve svém díle *Fonetika kitajského jazyka* používá čtyři stupně prominence. V tomto díle Švarný našel inspiraci pro zavedení tzv. akronymického pravidla.¹² Podle tohoto pravidla je ve dvouslabičných segmentech s nerozlišeným stupněm prominence iktová vždy druhá slabika, ve troj- a čtyřslabičných segmentech je nejprominentnější slabika poslední a první.¹³

2.1.3 Prozodický výzkum čínštiny ve světě

Profesor Švarný působil v průběhu své kariéry na mnoha zahraničních univerzitách. Pobyty na univerzitách University of Princeton a University of Berkeley mu zprostředkoval profesor P. Kratochvíl. Díky tomu měl Švarný příležitost ověřit si

⁷ KANE, Daniel: 2006-2009: str. 163

⁸ TRÍSKOVÁ, Hana: 2015, č. 2, str. 62

⁹ TRÍSKOVÁ, Hana: 2011, č. 3, str. 40

¹⁰ KANE, Daniel: 2006-2009: str. 163

¹¹ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 134

¹² TRÍSKOVÁ, Hana: 2011, č. 4, str. 45

¹³ POSPĚCHOVÁ, Zuzana: 2015, str. 95

výsledky svého prozodického výzkumu pomocí metod experimentální fonetiky.¹⁴ I navzdory jeho dřívějšímu působení v zahraničí jsem v nalezených anglicky psaných zdrojích nezaznamenala odkazy na jeho literaturu.

Pro zajímavost jsem se snažila najít zahraniční zdroje pojednávající o prozodických vlastnostech čínštiny. Poměrně často citovaný autor Gwang-tsai Chen v roce 1974 publikoval článek, ve kterém popisuje svůj výzkum. V tomto výzkumu porovnával realizaci jak čínských tak i anglických slov a vět čínskými a anglickými rodilými mluvčími. Jak jeho výzkum ukázal, rozsah výšek tónů při promluvě v rodné řeči obou skupin byl u čínských rodilých mluvčích 1,5 krát širší než u jejich anglicky mluvících kolegů. V případě čínské promluvy se u anglických rodilých mluvčích rozsah výšek tónů zvýšil, ale nedosáhl úrovně čínských mluvčích.¹⁵ Jiný výzkum týkající se realizace tónů, který byl popsán několika autory v článku *Training American listeners to perceive Mandarin Tones*, byl prováděn i u amerických studentů a jeho výsledky byly publikovány v roce 1999. Podle některých lingvistů je jedním z důležitých faktorů, které mohou americkým mluvčím znesnadnit naučení čínských tónů, vliv suprasegmentálních rysů angličtiny. Cílem výzkumu bylo zjistit, zda auditivní trénink, který vedl k úspěchu v segmentální rovině, může být aplikován na zvládnutí suprasegmentálních rozdílů, což se po vyhodnocení výzkumu potvrdilo.¹⁶ Ačkoli se oba tyto výzkumy zabývají prozodickou stránkou čínštiny, nezaměřují se na komplexní realizaci promluvy a na rozdíl od Švarného nekladou primární důraz na zkoumání prozodické realizace čínských rodilých mluvčích.

V článku z roku 2011 od autorů Lin Maocana a Li Zhiqianga je popsána studie týkající se prozodické realizace čínského textu rodilými mluvčími, kteří měli ve zvukově izolované místnosti číst čínské texty doplněné o značky určující důraz. K následné segmentaci a prozodickému značení použili autoři program Praat. Podle závěru autorů lze i v čínštině, přestože je tónovým jazykem, zaznamenat intonaci po vzoru mezinárodní fonologie.¹⁷ Tento článek byl z mnoha zahraničních zdrojů, které se mi podařilo najít, svým předmětem zkoumání nejbližší Švarného výzkumu. V mnoha dalších člancích jsem se nejčastěji setkávala s výzkumy, které se zaměřovaly na realizaci tónů spíše izolovaně, než ve větných celcích.

¹⁴ ŠVARNÝ, Oldřich: 2000, str. 21

¹⁵ CHEN, Gwang-Tsai: 1974, abstrakt

¹⁶ WANG, Yue, et al.: 1999, str. 3651, 3656

¹⁷ LIN, Maocan, LI Zhiqiang: 2011, str. 1247

2.2 Dílo profesora Oldřicha Švarného

Švarný se věnoval prozodickým rysům a jejich propojení s gramatikou značnou část svého života. Již v roce 1952 dokončil disertační práci s názvem *Prozodické vlastnosti slabiky v čínštině a jejich modifikace v řeči souvislé*.¹⁸ Prvními Švarného učebnicemi, kde se objevila prozodická transkripce byly ÚHČ a ÚSHČ. Druhá verze, která byla použita v GHČP, již byla na rozdíl od prvních verzí založena na pinyin. V učebnici HČP je aplikovaná třetí verze prozodické transkripce.¹⁹ Hlavním dílem profesora Švarného je USJČ, který byl vydán v letech 1998 až 2000 a v rámci světové sinologie je unikátem. Tento čtyřdílný slovník zahrnuje jak prozodický přepis větných příkladů, tak i přepis ve znacích a překlad do českého jazyka. Součástí díla je i zvuková nahrávka na CD.²⁰ V USJČ se používá čtvrtá verze prozodické transkripce.²¹ Jedním z přínosů prozodické transkripce je to, že napomáhá studentům se správnou výslovností čínských vět, a má nesporný vliv na jejich pokrok při dalším studiu čínštiny. Švarného suprasegmentální teorie, která je založena na prozodické transkripci, je na Univerzitě Palackého v Olomouci spolu s jeho učebními materiály využívána do současnosti. Z důvodu technického pokroku byly ve způsobu zaznamenávání prozodické transkripce provedeny drobné úpravy.²²

2.2.1 Učební slovník jazyka čínského

Protože je tato práce vytvořena na základě USJČ, věnuji popisu tohoto důležitého pramenu samostatnou kapitolu. V úvodní části slovníku se můžeme dočíst informace o průběhu tvorby učebních materiálů v Orientálním ústavu ČSAV v Praze. Jedním z cílů autora bylo zpracování otázky „samostatnosti“ a „nesamostatnosti“ jednoslabičných významových jednotek čínštiny. Dalším předmětem výzkumu bylo prolínání prozodických prostředků s jinými prostředky jazyka nejen v souvislosti s tóny, ale také z hlediska vyjadřování intonace, přízvuku, aktualizace a rytmického členění věty. Kvůli složitosti a důležitosti ve vyučovací praxi, stejně jako aktuálnosti této problematiky, byl tvorbou projektu pověřen Oldřich Švarný, který svému výzkumu věnoval několik desetiletí práce.²³ Podle

¹⁸ TŘÍSKOVÁ, Hana: 2011, č. 3, str. 41

¹⁹ TŘÍSKOVÁ, Hana: 2011, č. 4, ss. 46-47

²⁰ TŘÍSKOVÁ, Hana: 2011, č. 3, str. 42

²¹ TŘÍSKOVÁ, Hana: 2011, č. 4, str. 48

²² POSPĚCHOVÁ, Zuzana: 2016, str. 36, 37

²³ ŠVARNÝ, Oldřich: 2000, str. 21

Švarného optimální využití USJČ předpokládá i prostudování HČP a ÚSHČ, kde se rovněž nachází nahrávky exeplifikačních vět.²⁴ Jednou ze zvláštností tohoto slovníku je, že nenahrazuje ani běžnou učebnici čínštiny ani běžný čínsko-jinojazyčný slovník.²⁵ Zatímco první díl slovníku obsahuje kromě hesláře a rejstříku znaků i podrobné teoretické informace nejen o svém vzniku, ale také o praktickém používání, druhý a třetí díl jsou tvořeny pouze heslářem. Ve čtvrtém díle se pak nachází heslář včetně abecedního indexu znaků a lexikálních jednotek a rejstřík znaků podle radikálů. Každý z dílů je navíc opatřen obsahem.

Jednotlivá hesla vždy začínají uvedením frekvence, která vychází ze slovníku 现代汉语频率词典 *Xiandai Hanyu Pinlü Cidian* Frekvenční slovník moderní čínštiny: 北京语言学院出版社 *Beijing Yuyuan-xueyuan chubanshe* Nakladatelství Pekingského jazykového institutu, Peking 1986. Nejdříve je zaznamenána frekvence znaku a za pořadovým číslem je pak uveden znak ve zjednodušené verzi a případná tradiční podoba znaku v závorce. Nachází-li se před závorkou malý kroužek, znamená to, že je znak tvořen jedním nebo více komponenty ze seznamu automaticky zkracovaných komponentů. Dále se uvádí abecední pořadí hesla převzaté z Abecedního rejstříku a přepis hesla v pinyinu, přičemž v případě různosti čtení je řádek zakončen odkazem „et. vide“ a pořadovými čísly hesel, které mají navzdory shodnosti znaku rozdílné čtení. Pod nadpisovým řádkem se nachází výklad jednoho nebo více sylabosémémů²⁶ daného hesla. Při výskytu jednoho sylabosémému je česká významová aproximace vyznačena pomocí značky „Ø“, v případě několika významově nesouvisejících sylabosémémů se používá označení „a)b)c“ a odvozeniny stejného sylabosémému se označují hvězdičkou. Určení funkční charakteristiky je uvedeno velkými písmeny a za ním následují příklady sylabosémému, jimž předchází jeho výslovnost mezi lomítky. Dalším údajem na této stránce je číslo příkladové věty, kde je vybraný výraz použit. U případů, kde se nachází zkratka XHC odvozena z názvu *Xiandai Hanyu Cidian* Slovník moderní čínštiny, můžeme najít ještě srovnání analýzy sylabosémémů z USJČ a XHC.²⁷

Dříve zmiňované exemplifikační věty byly nejdříve psány ve znacích a jsou uváděny na pravé části sudých stran slovníku. Díky spolupráci se čtyřmi rodilými mluvčími vznikly materiály, které byly jádrem pro vytvoření tohoto díla. Důraz byl,

²⁴ Tamtéž, obal knihy

²⁵ Tamtéž, str. 21

²⁶ Nejmenší nedělitelná foneticky neměnná významová jednotka jazyka (Švarný, 1998: str. 85)

²⁷ ŠVARNÝ, Oldřich: 2000, str. 26,27

kromě jiného, kladen na to, aby byla odlišena nehovorová slova, vazby a věty, aby byla uváděna synonymní slova a vyznačována fakultativnost použití různých výrazů.²⁸

Na lichých stranách najdeme přepis nahrávek v prozodické transkripci a v závorkách pak mohou být vyznačeny obměny některých vět. Pod prozodickou transkripci každé z částí jsou uvedeny věty v českém překladu. Protože jsou věty do českého jazyka překládány volně, aby zněly co nejpřirozeněji, práce s tímto slovníkem může vyžadovat využívání běžného čínsko-českého překladového slovníku.

2.3 Prozodický systém Oldřicha Švarného

2.3.1 Sedm stupňů prominence

Sedm stupňů prominence Švarný sestavil zohledněním míry plnosti tónu slabiky a přízvukosti slabiky.²⁹ Pro rozlišení stupňů prominence slabiky s větší prominencí prodlužujeme a méně prominentní slabiky naopak zkracujeme.³⁰ Podle stupňů prominence rozlišujeme slabiky se zvýrazněnou prominencí, plně tónické a oslabeně tónické slabiky, které mohou být arzemí i thezemí a slabiky atónické, které rozlišujeme na atónické atónové a atónické neutralizované.³¹ Protože atónové i neutralizované slabiky spadají do jedné kategorie³², ve své práci je zařazuji společně do skupiny atónických slabik.

2.3.1.1 Lineární členění

Švarného postup při lineární analýze začíná stanovením dvouslabičných jednotek, které jsou dány především morfologickými a gramatickými vztahy a případnou enklitizací a jednak také stanovením lichých slabik. Po této fázi následuje definování segmentů a kól, čímž se dostaneme k celým větám a souvětím.³³ Věty a souvětí se tedy v rámci prozodické transkripce dělí na menší ucelené významové celky s ucelenou rytmickou strukturou, které jsou zakončeny přeryvem. Tyto celky, nebo-li kóla jsou v rámci věty od sebe odděleny čárkou.³⁴ Segmenty jsou tvořeny slabikami, které píšeme buď dohromady, nebo se spojovníkem.³⁵ Protože se podle

²⁸ Tamtéž, str. 40

²⁹ TRÍSKOVÁ, Hana: 2011, č. 4, str. 46

³⁰ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2001, str. 36

³¹ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 11

³² TRÍSKOVÁ, Hana: 2011, č. 4, str. 47

³³ ŠVARNÝ, Oldřich: 2000, str. 23

³⁴ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 1998, str. 23, 24

³⁵ Tamtéž, str. 25

pravidel Švarného v rámci segmentu nevyskytují vedle sebe dvě iktové slabiky, nedochází zde k potřebě určování sousedství arzí jako je tomu v případě kól.³⁶ Členění věty na segmenty a kóla není pevně stanovené, ale závisí na tempu řeči a důrazu na některých větných členech.³⁷ Vyznačením lineárního členění toku řeči a relativních prominencí všech slabik určujeme rytmickou strukturu souvětí a vět.³⁸ Podrobnější vysvětlení lineárního členění vět uvádím v kapitole Praktická část.

2.3.1.2 Rytmičké členění

Protože v čínštině chybí členění dané flektivními koncovkami a shodou, pro členění věty a souvětí je využíván především rytmus řeči.³⁹ Rytmus vzniká střídáním přízvučných a nepřízvučných slabik.⁴⁰ Rytmičké členění je variabilní jak podle tempa řeči, tak i podle logického či kontrastivního zdůraznění některého členu věty, přičemž záleží na délce věty i na míře expresivity nebo neutrálnosti, kterou chceme vyjádřit.⁴¹ Při zachycování rytmu vět, kól a segmentů nepoužíváme žádné specifické označení pro slabiky plně tónické iktové. při výskytu dvou plně tónických slabik v rámci segmentu, kdy jsou okolní slabiky méně prominentní, se řídíme pravidlem, že iktus spočívá na druhé slabice. V obdobných sledech se třemi a čtyřmi slabikami se iktus nachází na slabice poslední a první.⁴²

2.3.1.3 Rytmičké sledy

Rytmičké sledy vznikají vyslovením všech segmentů v rámci kóla. Při určování druhu rytmičké sledy se řídíme podle výskytu arzí, nebo-li slabik nesoucích iktus a thezí, které iktus nenesou. Při vzestupném ascendentním segmentu arzi předchází theze, v případě sestupného descendentního sledu naopak theze následuje po arzi.⁴³ Sestupným sledům mohou předcházet předklonky, k vzestupným sledům se mohou připojit příklonky nebo sled atonických příklonných slabik.⁴⁴ Protože se v češtině vyskytují převážně sestupné sledy, je pro nás během čínské promluvy důležité neopomínat sledy vzestupné.⁴⁵

³⁶ ŠVARNÝ, Oldřich: 2000, str. 46

³⁷ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2001, str. 55

³⁸ ŠVARNÝ, Oldřich: 2000, str. 46

³⁹ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 1998, str. 23

⁴⁰ KANE, Daniel: 2006-2009, str. 163

⁴¹ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 1998, str. 23

⁴² ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 20

⁴³ Tamtéž, str. 10, 13

⁴⁴ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 1998, str. 24

⁴⁵ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 14

3 Metodologie

Primárním pramenem pro tvorbu této analýzy je osm set patnáct vět ze čtvrtého dílu USJČ od čísla 1390.01 do čísla 1503.07. Prvním krokem v tvorbě mé analýzy bylo přepsání a číselné označení analyzovaných vět z prozodické transkripce používané v USJČ do elektronické podoby a následné rozdělení těchto vět na menší celky, jimiž jsou kóla a segmenty. Při číslování vět jsem se vždy v první řadě řídila číslem hesla v USJČ, za ním pak používám tečku a uvádím číslo konkrétní příkladové věty. V případě obměn výslovnosti nebo prozodické realizace rozlišuji věty po vzoru vět ve slovníku pomocí malých tištěných písmen. Protože dosud neexistuje kompletní elektronická verze tohoto slovníku, je i samotné převedení příkladových vět do elektronické podoby jedním z důležitých přínosů této práce.

Dalším krokem bylo rozdělení vět na kóla a segmenty, kategorizování segmentů podle počtu slabik a určení jejich polohy v rámci kól. u jednoslabičných segmentů bylo potřeba definovat druhy prominence slabik, u dvouslabičných segmentů jsem dále rozlišovala také typ rytmu a v případě tří a více slabičných segmentů bylo navíc potřeba určit počet iktů, případně zaznamenat výskyt předklonky nebo příklonky. Následně jsem třídila kóla podle počtu segmentů, typu rytmu a počtu rytmických sledů a posuzovala jsem, zda mezi segmenty v rámci jednotlivých kól dochází k sousedství arzí. Dále jsem zde zkoumala, zda se jednotlivé segmenty nachází na začátku, uprostřed nebo na konci kól, případně zda se rozsah segmentu shoduje s rozsahem kolónu.

Při přepisu vět z USJČ jsem z technických důvodů slabiky zdůrazněné tónické, které Švarný značil apostrofem před hláskou nesoucí tón, zaznamenávala černým podbarvením tučného bílého písma celé slabiky a pro potřeby analýzy jsem tyto slabiky vyznačovala tučným černým písmem. Slabiky plně tónické iktové a neiktové jsem podle transkripce z USJČ zaznamenávala pouze pomocí tónových značek, označení slabik oslabeně tónických iktových jsem rovněž ponechala v nezměněné podobě, tedy jako horní číselný index za slabikou.

V případě, že se oslabeně tónické neiktové slabiky vyskytnou na začátku segmentu, ponechávají se bez jakéhokoli označení.⁴⁶ Oslabeně tónické neiktové slabiky Švarný označoval tečkou pod hláskou nesoucí oslabený tón. V případě jejich výskytu v jiné části než na začátku segmentu, jsem je zaznamenávala pomocí dolního číselného

⁴⁶ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 1998, str. 26

indexu za slabikou. Níže uvádím příklady jednotlivých stupňů prominencí označených zkratkami. První sloupec znázorňuje způsob prozodického zápisu v USJČ, druhý pak zápis používaný v současnosti. Slabiky, u nichž vyznačuji stupeň prominence, vyznačuji pomocí podtržítka.

ZT	zdůrazněně tónické	
	yuèlǎn' <u>shì</u>	yuèlǎn ^{shì}
PI	plně tónické iktové	
	<u>yīnggai</u>	<u>yīnggai</u>
PN	plně tónické neiktové	
	yuè <u>lǎn</u> shì	yuè <u>lǎn</u> ^{shì}
OI	oslabeně tónické iktové	
	<u>wò</u> ³ men	<u>wò</u> ³ men
ON	oslabeně tónické neiktové	
	<u>bā</u> (s obloučkem pod hláskou „a“)	<u>bā</u> ⁴⁷
	<u>yì</u> hòu (s obloučkem pod hláskou „i“)	<u>yì</u> ₃ hòu ⁴⁸
AT	atónické	
	<u>gē</u>	<u>gē</u>

Z přepsaných vět, které byly kromě číselného označení v případě prozodické variace rozlišeny i pomocí písmen, jsem do své analýzy zahrнула pouze varianty „a“. ve dvou případech se vyskytuje číselné označení v hranatých závorkách. Tyto věty jsem v analýze ponechala, protože se nejedná o pouhé prozodické variace, ale o varianty použití jiného znaku, který není považován za samostatné heslo ve slovníku. V textu jsem se setkala s několika případy, kdy byla výslovnost zachycena nestandardním způsobem. Konkrétně se jednalo o níže uvedené případy, jejichž správnost přepisu jsem si ověřila poslechem nahrávek, které jsou součástí slovníku. Ve větách, kde se problémová výslovnost vyskytla, vyznačuji dané slovo pomocí podtržení a pod každou z vět přikládám problémové slovo ve znacích a v pinyinu.

1394.04 ni-zěnme bā-shǒu nòng-d-^{zè}me-yóu?

⁴⁷ Začátek segmentu

⁴⁸ Prostředek nebo konec segmentu

这么 zhème

1432.11a ni-néng suōchu-ji₃-zhong³ huàxue-yuánsù?

说出 shuōchu

1408.02a pútao jiàshang, you²-ji-gua₄-pútao yi³jing-shóule.

熟 shú

1403.02 jiao⁴-ta búyao-gānshe biéren-d sīshēnghuó.

合 hé

Při prepisu vět jsem se setkala i s případem, kdy bylo čtení ke, ve znacích psáno jako 可, které se samostatně realizuje ve třetím tónu, označeno dvojkou v horním indexu s tečkou, protože jeho výslovnost ve slově 可以 keyi se běžně realizuje v půltřetím tónu. Tento případ jsem se rozhodla značit trojkou v horním indexu bez tečky.

Praktická část mé práce je rozdělena na segmenty, které dále člením podle počtu slabik, kóla, která rozdělují podle případného střetu arzí a na závěr uvádím sporné případy, se kterými jsem se v analýze setkala a zároveň komentuji své řešení. Protože se v mé práci vyskytuje četné množství číselných informací, podrobný přehled poskytují v tabulkách, zatímco v grafech vždy znázorňuji data, která by jinak z důvodu velkého rozsahu tabulek nebyla na první pohled zřetelná. V kruhových grafech, kde kladu důraz na podání informace o podílu jednotlivých položek, používám číselný formát v procentech, zatímco ve sloupcových grafech se za použití absolutních čísel snažím poskytnout přesné informace o zachycených jevech.

Přílohou v tištěné verzi mé práce je Protokol analýzy, který podává přehled o nejdůležitějších zjištěních mé analýzy. Přílohy celé mé práce, které jsou dostupné na CD pak zahrnují tři soubory v MS Word, konkrétně se jedná o Přílohu 1 Věty v prozodické transkripci, Přílohu 2 Věty ve znacích a Přílohu 3 Věty v českém jazyce. Soubor v MS Excel rovněž poskytují na CD pod názvem Příloha 4 Analýza segmentů a kól, kde se nachází záložka Věty obsahující věty v prozodické transkripci, záložka Kóla, kde je provedena analýza kól, záložka Segmenty, kde jsem seskupila všechny skupiny segmentů dohromady a v neposlední řadě se v tomto souboru nachází i záložky

jedno až desetislabičných segmentů, v jejichž názvu vždy nejdříve uvádím počet výskytů v rámci dané skupiny.

Pro lepší orientaci v excelovém souboru zde uvádím názvy sloupců, které se nachází na listech s analýzou. List Kóla obsahuje sloupec Číslo kól, Kóla, Počet segmentů v kóle, Rytmus, Sousedství arzí, Počet sledů a Skupina, v níž uvádím název skupiny, do které jsem konkrétní kolón zařadila. na listu Segmenty se nachází sloupce Číslo segmentu, Segmenty, Počet slabik v segmentu, Pozice v kolónu, Prominence, Rytmus, Předklonka/Příklonka, Počet iktů a Finální sled, který například kombinaci descendance a ascendance uvádí ve výsledku jako akronymický sled.

Zdroje pro svou práci jsem hledala převážně v publikacích českých lingvistů, kteří se prozodii čínštiny zabývají. Protože primární zdroje některých zahraničních autorů pro mě nebyly dostupné, čerpala jsem závěry jejich výzkumů z novějších zdrojů, v nichž byly jejich poznatky zmíněny.

4 Praktická část

Výsledky své analýzy jsem porovnávala se dvěma dalšími studii. První z nich byla analýza Terezy Slaměňíkové, která v článku „*Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1-50)*“ vyzkoumala, že jedna věta je tvořena v průměru 1,6 kóly, 3,3 segmenty a 9,4 slabikami.⁴⁹ Další porovnávanou studií byla analýza Veroniky Skopalové, která ve své bakalářské práci zjistila, že jedna věta obsahuje 1,84 kól, 3,89 segmentů a 11,39 slabik.⁵⁰ Vzorek, který jsem analyzovala, se skládá z 815 vět, 1486 kól, 2925 segmentů a 10806 slabik, na základě čehož jsem dospěla ke zjištění, že věty v mé analýze se skládají v průměru z 1,82 kól, což se více shoduje se zjištěním V. Skopalové, dále z 3,59 segmentů, což se nachází na pomezí závěrů V. Skopalové a T. Slaměňíkové a z 13,26 slabik, což převyšuje údaje obou předchozích analýz.

⁴⁹ SLAMĚŇÍKOVÁ, Tereza: 2017, v tisku

⁵⁰ SKOPALOVÁ, Veronika: 2017, str. 18

4.1 Analýza segmentů

Segmenty se na základě počtu arzí dělí na jednoiktové, dvouiktové, trojiktové⁵¹ a v rámci této analýzy se vyskytly i segmenty čtyřiktové. Jednoiktové segmenty přitom zastávají až 54 % z celku, dvouiktové segmenty se objevují ve 41 % případů, trojiktové segmenty se vyskytují v 5 % případů a u čtyřslabičného segmentu jsem zaznamenala výskyt nižší, než 1 %, konkrétně se jedná o dva případy náležející k sedmi a osmislabičným segmentům.

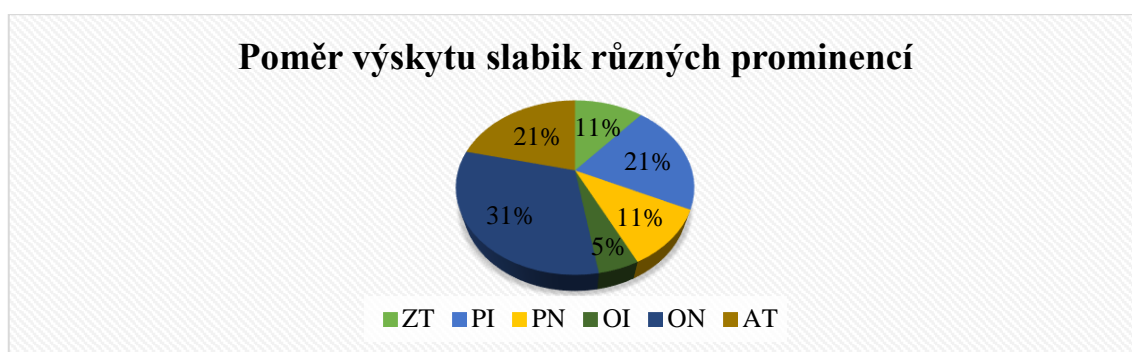
Ve své analýze jsem se setkala s výskytem jedno až desetislabičných segmentů, devítislabičné však nebyly zastoupeny. Nejčetněji zastoupeny jsou dvouslabičné segmenty, které se objevují ve 28,68 % případů a o něco nižší procento výskytu mají třislabičné segmenty, jejichž podíl v analýze činí 26,05 %. Pouze nepatrnou část vzorku tvoří skupina segmentů desetislabičných s podílem 0,03 %, osmislabičných s podílem 0,38 % a sedmislabičných s podílem 1,68 %. I navzdory nízké četnosti výskytů uvádím podíl jednotlivých druhů segmentů zvlášť, aby je bylo možné v budoucnu porovnat s výsledky analýz z dalších dílů USJČ. Nízký podíl výskytů dále zaujímají jednoslabičné segmenty s četností 2,22 %.

Typy segmentů	Absolutní četnost	Relativní četnost v %
jednoslabičné	65	2,22
dvouslabičné	829	28,34
třislabičné	768	26,26
čtyřslabičné	678	23,18
pětlabičné	374	12,79
šestislabičné	150	5,13
sedmislabičné	49	1,68
osmislabičné	11	0,38
desetislabičné	1	0,03
Celkem	2925	100,00

Tabulka č. 1 Poměr jedno- až desetislabičných segmentů

Jak ukazuje graf č. 1, v celém vzorku se vyskytuje nejvíce oslabeně tónických neiktových slabik, které tvoří 31 % z celkového počtu, plně tónické iktové slabiky zaujímají stejný podíl jako slabiky atónické, a to 21 %, v 11 % případů se vyskytují slabiky plně tónické neiktové a zdůrazněně tónické. Nejmenší část pak s podílem 5 % zaujímají oslabeně tónické iktové slabiky.

⁵¹ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: 2017, v tisku

Graf č. 1

V následujících podkapitolách uvádím popis a příklady jednotlivých skupin segmentů rozdělených podle počtu slabik, které dále člením v závislosti na počtu iktů. u každé iktové skupiny uvádím rytmické sledy, které se v ní vyskytly a jejich variace ukazují na příkladových segmentech. Pro zjednodušení jsem si pro jednotlivé typy sledů a pro předklonky, příklonky a klitika nebo-li atonické slabiky vložené mezi dva sledy⁵² stanovila zkratky, které používám i v samotné analýze. Tato označení vkládám před příkladové segmenty, k nimž v uvozovkách uvádím český překlad. V případech, kdy lze segment přeložit různými způsoby, jsem se řídila podle překladu příkladových vět v USJČ.

AKR	akronymický sled
ASC	ascendentní/vzestupný sled
DES	descendentní/sestupný sled
p	předklonka
e	příklonka
k	atonická slabika mezi dvěma sledy (klitikum)
+	spojení výše zmíněných položek v rámci segmentů

4.1.1 Problematika atónické slabiky mezi dvěma sledy

Jak ve svém učebním materiálu Švarný uvádí, mezi segmenty se vyskytují položky tvořené vzestupným sledem, po němž následuje buď lichá iktová slabika, nebo sled sestupný, avšak uprostřed jsou od sebe odděleny atonickou slabikou.⁵³ Označení předklonka a příklonka, cizími termíny zvané jako proklitikum a enklitikum⁵⁴, které

⁵² VIZ kapitola Problematika atónické slabiky mezi dvěma sledy

⁵³ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 1998, str. 45

⁵⁴ LOTKO, Edvard: 1998, str. 32, 93

Švarný ve svých učebních materiálech používá a výskyt výše zmíněného jevu, mě v průběhu práce na analýze USJČ přimělo k zamyšlení nad vyřešením jeho značení. Vzhledem k rozsahu analýzy je vhodné jednotlivé pojmy co nejvíce zkracovat nebo zjednodušovat, a proto jsem přesvědčena o tom, že označení „atónická slabika mezi dvěma sledy“ může být nahrazena výstižnějším výrazem.

V publikaci *Slovník lingvistických termínů pro filology*, kde se nachází definice proklitika a enklitika, uvádí autor i pojem „klitikum“, které je vysvětleno jako nepřízvučné slovo kladené zpravidla před nebo za přízvukované slovo⁵⁵. Na základě této definice jsem usoudila, že tento výraz může být alternativou k dosud užívanému pojmenování. Pro účely označování sledových kombinací v analýze může být používána zkratka „k“, díky čemuž bude výskyt proklitika, enklitika i klitika jednoznačně rozlišeno. Toto značení používám i v rámci své práce. Níže uvádím vybrané případy, u kterých se tento jev vyskytuje. Jak lze na příkladu 1433.01-2 vidět, klitika mohou být i dvě za sebou. V mé analýze se klitika objevují mezi ascendentním a descendentním nebo akronymickým a descendentním sledem.

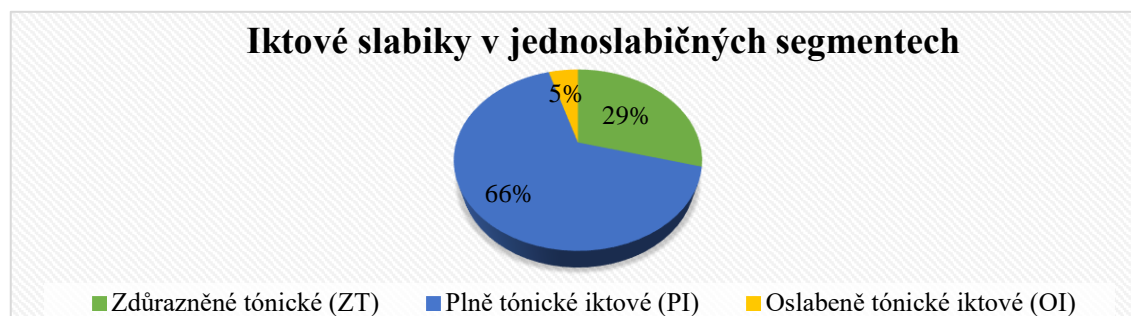
ASC+k+DES	1502.11-3	qǐng- kè -d-shi ² hou
		„když hostit“
ASC+k+k+DES	1433.01-2	zui- hòu -yì-ge-xiàngmu
		„poslední položka“
AKR+k+DES	1469.11-1	zhè ⁴ -bēn-r-shū-d-fēngmian ₄
		„obálka této knihy“
DES+ASC+k+DES	1502.18-5	bǎi-kē-quán- shū -dōu-mei ² -yǒu ₃ - ma
		„ani encyklopedie není“

4.1.2 Jednoslabičné segmenty

Protože jsem osamostatněné slabiky bez tónu ve své analýze zpravidla připájela k sousedícím segmentům, ve skupině jednoslabičných segmentů se vyskytují pouze tři kategorie prominencí, z nichž nejvyšší četnost zastoupení mají plně tónické iktové slabiky s podílem 66 %, následují zdůrazněné tónické slabiky s podílem 29 %

⁵⁵ Tamtéž, str. 58

a nejmenší část představují slabiky oslabeně tónické iktové s podílem 5 %. Jednoslabičné segmenty se v mé analýze vyskytují nejčastěji na začátku kól, přičemž více než dvě třetiny případů zastávají plně tónické iktové slabiky.

Graf č. 2

Pro znázornění uvádím příklady jednoslabičných segmentů, které informují o stupních prominence a o umístění jednoslabičných segmentů v rámci kolónu. Pro zajímavost zde uvádím i informace o funkční charakteristice a větném členu. Protože je vzorek mých jednoslabičných segmentů poněkud malý, rozmanitost funkčních charakteristik, které se zde mohou objevit, je poměrně široká a analýza větných členů by mohla nežádoucím způsobem ovlivnit rozsah mé práce, nezabývám se již bližší analýzou jejich výskytu.

OI	1499.04-4	shuo ¹	z ⁵⁶	sloveso	Pk ⁵⁷
OI	1455.01-4	qu ⁴	u ⁵⁸	sloveso	Pk
OI	1400.15-6	wo ³	k ⁵⁹	zájmeno	Pt ⁶⁰
PI	1448.08-1	wǒ	z	zájmeno	Po ⁶¹
PI	1434.08a-3	shǒu	u	podstatné jméno	Po
PI	1437.01-3	guì	k	adjektivum	Pk
PI	1443.01-1	zhèr	c ⁶²	jméno místa	Po
ZT	1422.09a-5	zhèn	z	adverbium	U ⁶³
ZT	1479.02-3	xiān	u	adverbium	U

⁵⁶ Začátek kolónu

⁵⁷ Přívlastek

⁵⁸ Uprostřed kolónu

⁵⁹ Konec kolónu

⁶⁰ Předmět

⁶¹ Podmět

⁶² Kolón tvořen jedním segmentem

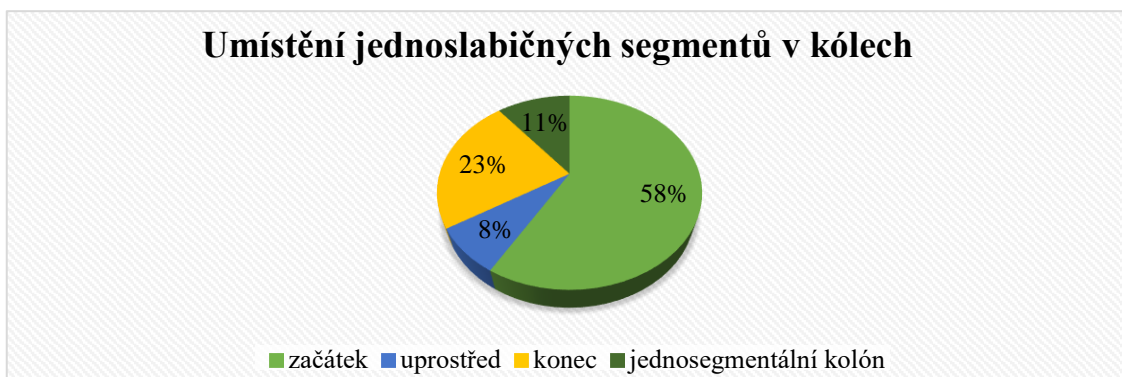
⁶³ Určení

ZT	1452.04a-2	shǎo	k	adjektivum	Př ⁶⁴
ZT	1391.01a-1	tiān	c	měrové jméno	Pt

Jak ukazuje graf, č. 3 jednoslabičné segmenty se v 58 %, tedy ve více než polovině případů vyskytují na začátku kól, přičemž v 66 % případů jsou plně tónické iktové, což se shoduje s podílem výskytu tohoto druhu slabik v rámci celého vzorku jednoslabičných segmentů. Druhé největší zastoupení jednoslabičných segmentů, konkrétně 23 %, najdeme na konci kól, kde se plně tónické iktové slabiky nachází v 67 % případů. Pouhých 8 % jednoslabičných segmentů se nachází uprostřed kól. V 11 % je tato skupina segmentů zároveň i kolónem. Tento jev rozebírám podrobněji v následujícím odstavci. Pod grafem uvádím příklady výskytu jednoslabičných segmentů na začátku kól, určuji jejich funkční charakteristiku i větný člen a zároveň uvádím

český

překlad.

Graf č. 3

1448.08-1	wǒ gēn-wō ₃ -fùqin	zájmeno	Po
	„já se svým otcem“		
1503.02a-2	tiān tài-lěng	substantivum	Po
	„den je příliš chladný (je příliš chladno)“		
1419.07	shéi ba-dìdi tuīdǎo-le	tázací zájmeno	Po
	„kdo povalil mladšího bratra?“		
1499.04-3	shuo ¹ ta-jìnbu-d hěn- kuài	adjektivum	Př
	„řekl, že dělá rychlé pokroky“		
1443.01-1	zhèr	jméno místa	Po

⁶⁴ Přísudek

„tady“

1460.05-2 èr bu-chóu-chuān číslovka Po
„zadruhé nemá starosti s pitím“

Případů, kdy je segment zároveň i kolónem, se v mém vzorku nachází 429, což představuje 29 % z celku. Sedm z těchto případů, které zvýrazňuji pomocí podtržení, je navíc tvořeno pouze jednou slabikou. Jak můžeme vidět níže, pouze v jednom z těchto případů se jednoslabičný kolón nachází v prostřední části věty, přičemž ostatní zmiňované případy se nachází na začátcích vět.

1391.01a tiān, jiànjiàn-d hēi-le.

„Postupně se setmělo.“

1427.02a gōu, wò-zai-ménkǒu.

„Pes leží u dveří.“

1443.01 zhèr, hǎoxiang-làle yí-ge-zì.

„Zdá se, že tady vypadl jeden znak.“

1446.04 qián, luò-zai lǎo-tàitai-shǒuli, jiu-nábuchulái-le.

„Jestli peníze přijdou do rukou staré paní, je s nimi konec.“

1453.01a niáng, nín-xiūxi-ba.

„Maminko, odpočiňte si.“

1465.05 huāshengpír, ke³yi-zuò-zhǐ, rénr, ke³yi zhà-yóu.

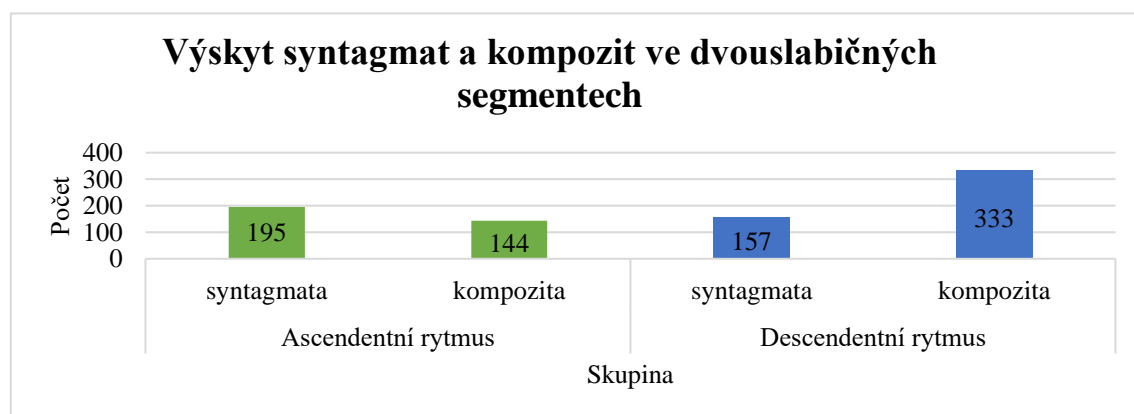
„Ze slupek podzemnice olejné se dá vyrábět papír, z oříšků se lisuje olej.“

1487.03 zhèr, shuǐ tài-jí-le, dùbuguòqù.

„Voda je tu příliš prudká, nedá se tu přebrodit.“

4.1.3 Dvouslabičné segmenty

Podle zjištění Oldřicha Švarného a Davida Uhra se mezi dvouslabičnými segmenty vyskytují převážně sestupné sledy.⁶⁵ v mém vzorku dvouslabičných segmentů se descendentní rytmus objevuje v 59 % případů, což potvrzuje výše zmíněné zjištění. Zatímco v descendentním sledu převažují kompozita s výskytem 68 %, u ascendentního sledu naopak převažují syntagmata s výskytem téměř 56 %. Pokud porovnáme podíl kompozit a syntagmat bez rozlišení rytmu, dojdeme k závěru, že kompozita se vyskytují v 58 % případů. u těchto i dalších níže popsaných skupin segmentů uvádím konkrétní příklady pod grafem č. 4, který ukazuje výše popsané jevy v absolutních číslech. Nejdříve segmenty kategorizuji podle počtu iktů, následně podle jejich sledů, přičemž k příkladovým segmentům vždy uvádím zkratku konkrétní sledové struktury, číslo segmentu podle číslování mé analýzy, příkladový segment, český překlad a u dvouslabičných segmentů i rozlišení kompozit a syntagmat.

Graf č. 4

a) jednoiktové

- ascendentní segmenty

ASC	1391.02a-1	huōchē	kompozitum
		„vlak“	
	1392.01-3	kuòdà	kompozitum
		„rozšířit“	
	1398.01-1	nǐ-lái	syntagma
		„přijď (směrem k mluvčímu)“	
	1394.01a-3	tai-duō	syntagma
		„příliš mnoho“	

⁶⁵ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 14

- descendentní segmenty

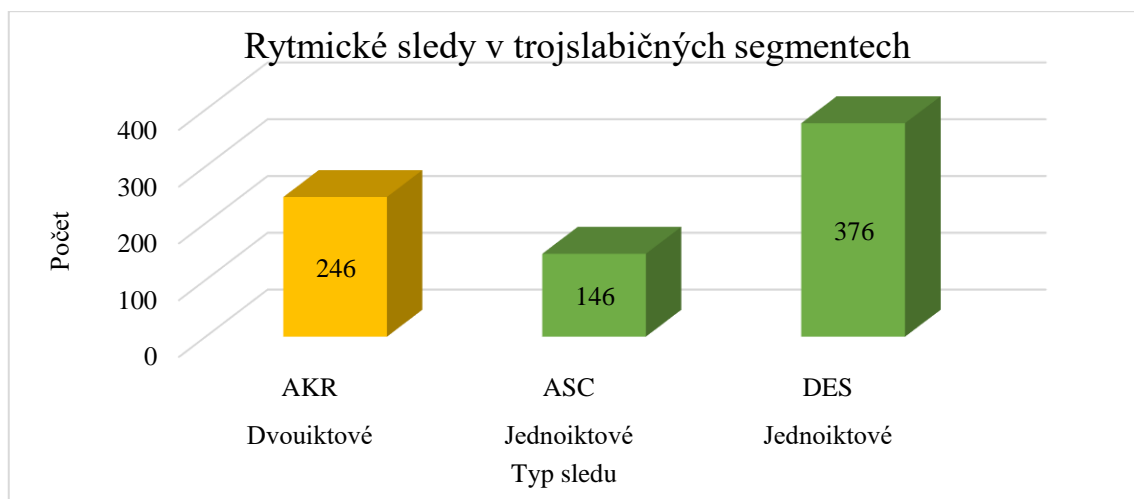
DES	1395.01-4	dào chu	kompozitum
	„všude“		
	1397.04a-1	qián mian	kompozitum
	„vepředu“		
	1398.04-3	tài -cháng	syntagma
	„příliš dlouhý“		
	1397.05-2	měi -rén ²	syntagma
	„každý (člověk)“		

4.1.4 Trojslabičné segmenty

Při srovnání trojslabičných segmentů jsem oddělila dvouiktové od jednoiktových. Jak můžeme vidět v grafu č. 5, kde pro lepší názornost uvádím data v absolutních číslech, dvouiktové segmenty mají ve skupině trojslabičných zpravidla akronymickou strukturu, což znamená, že iktové slabiky se nachází na první a třetí slabice. Nejpočetnější rytmickou skupinou trojslabičných segmentů jsou sestupné sledy, kde až 70 % případů zastávají kombinace s předklonkou. To znamená, že iktus se nachází pouze na druhé slabice, v případě sestupného sledu bez předklonky se pak iktus objevuje na slabice první. U ascendentních sledů se ve 40 % případů nachází příklonka. V tomto případě se iktus vyskytuje na druhé slabice a v případě sledu bez příklonky na slabice poslední. V tabulce č. 2. uvádím přehled typů rytmu včetně předklonek a příklonek, které se ve trojslabičných segmentech vyskytly.

Počet iktů	Rytmus	Bližší určení	Počet	Relativní četnost v %
Jeden	ASC	jednosledová	87	11,33
		s příklonkou	59	7,68
	DES	jednosledová	111	14,45
		s předklonkou	265	34,51
Dva	AKR	jednosledová	246	32,03
Celkem		x	768	100,00

Tabulka č. 2 Bližší určení sledů v trojslabičných segmentech

Graf č. 5

a) jednoiktové:

- ascendentní

ASC	1390.01a-1	wo-èr bó
		„můj strýček“
	1392.04-6	you-diǎnr-xiàng
		„(je) trochu podobný“

- s příklonkou

ASC+e	1404.08-6	shēnghuó-d
		„životní“
	1420.09-2	kàndào-le
		„uviděl“

- descendentní

DES	1390.03-1	háizimen
		„děti“
	1391.02a-2	jiànjian ₄ -d
		„postupně“

- s předklonkou

p+DES	1392.02-2	hai-yīnggai
		„ještě muset“
	1392.06-2	zai-na ⁴ li ₃
		„tam“

b) b) dvouiktové:

- akronymické

AKR	1399.02-1	wūzǐlǐ
	„v místnosti“	
	1399.05-1	zhè-jian-shì
	„tato záležitost“	

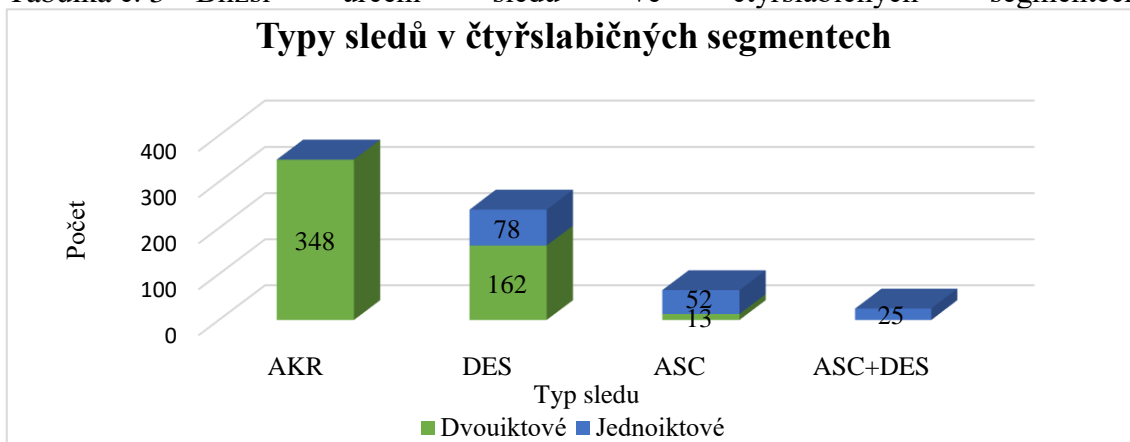
4.1.5 Čtyřslabičné segmenty

V rámci čtyřslabičných segmentů se nachází téměř 23 % jednoiktových, které jsou z poloviny tvořeny descendentským sledem, kde se iktus objevuje na první nebo druhé slabice. Zbývající část segmentů v této skupině sestává z ascendentního sledu s iktem na čtvrté nebo třetí slabice, při vazbě se dvěma příklonkami pak iktus spočívá na slabice druhé. Dále se zde objevuje i kombinace ascendentního a descendentského sledu. Ačkoli se tato kombinace jeví jako dvouiktová, jedná se o případy, kdy je jeden ze sledů tvořen pouze neiktovými slabikami, např. u vazby 1403.12-3 dochází ke kombinaci plně tónické neiktové a zdůrazněně tónické slabiky tvořící ascendentní rytmus a další plně tónická neiktová slabika v kombinaci s atonickou tvoří rytmus descendentský.

Dvouiktové segmenty jsou nejčastěji zastoupeny akronymickým sledem, který se objevuje v téměř 67 % případů. Iktové slabiky se zde nachází buď na první a třetí nebo druhé a čtvrté slabice, přičemž se ke sledu váže buď předklonka, nebo příklonka. Další variantou je kombinace dvou descendentských nebo dvou ascendentních sledů, kde se iktus objevuje na první a poslední slabice ve sledu. Zbývající část dvouiktových segmentů tvoří samostatný descendentský nebo ascendentní sled. Z důvodu přítomnosti dvou iktů tyto případy uvádím i rozepsané jako dva výskyty buď descendentských, nebo ascendentních sledů vedle sebe.

Počet iktů	Rytmus	Bližší určení	Počet	Relativní četnost v %
Jeden	ASC	jednosledová	11	1,62
		s příklonkou	41	6,05
	DES	jednosledová	18	2,65
		s předklonkou	60	8,85
	ASC+DES	dvousledová	25	3,69
Dva	ASC	dvousledová	13	1,92
	DES	dvousledová	162	23,89
	AKR	dvousledová	218	32,15
		s předklonkou	65	9,59
		s příklonkou	65	9,59
Celkem	x		678	100,00

Tabulka č. 3 Bližší určení sledů ve čtyřslabičných segmentech

Graf č. 6

a) jednoiktové segmenty:

- descendentní

DES 1392.01-5 jiànli-yi-ge
„postavit jednu“

1441.05a-4 xiàoqilai-le
„rozesmál (se)“

p+DES 1392.04-1 zhe-yuánlai-shi
„tohle původně být“

1450.12a wo-huáihen-ta
„chovám k němu nenávisť“

- ascendentní

ASC 1420.03-2 yi-zhi₁-mǔjī
„jedna slepice“

	1444.01-2	you-tiao ₂ -liè	fèng r
		„být trhlina“	
ASC+e	1480.09a-1	zhe-yí	dìng -shi
		„tohle určitě být“	
	1487.10-4	jiu-bú-pà-le	
		„už se nebojí“	

- ascendentní a descendentní

ASC+DES	1403.12-3	dà	jiā -fēn-ba
		„všichni se rozdělte“	
ASC+DES	1454.05-1	wo-bù-	xǐ huan
		„nemám rád“	

b) dvouiktové segmenty:

- akronymické

DES+ASC	1398.05-2	nei ⁴ -jian-máoyī	
		„tamten svetr“	
	1399.07a-1	wo ³ men-zǒng	suàn
		„my (jsme) nakonec“	
p+AKR	1392.01-2	ba-yuèlǎnshì	
		„knihovnu“	
	1400.15-4	ni-	néng -bu-neng ²
		„můžeš?“	
AKR+e	1404.03-2	jiǔ-ge-yuè-le	
		„(už) devět měsíců“	
	1415.06-1	wo ³ men-	dōu -qu
		„všichni jdeme“	

- ascendentní

ASC+ASC	1403.06a-5	shi-zhēn-shi-jiǎ	
		„být skutečný nebo vymyšlený“	
	1420.13a-2	dào	tui -yi-bu ⁴
		„ustoupit o krok dozadu“	

- descendentní

DES+DES	1392.01-1	wo ³ men-yīnggai	
---------	-----------	-----------------------------	--

„musíme“

1428.03a-2

sān-ba-yǐz

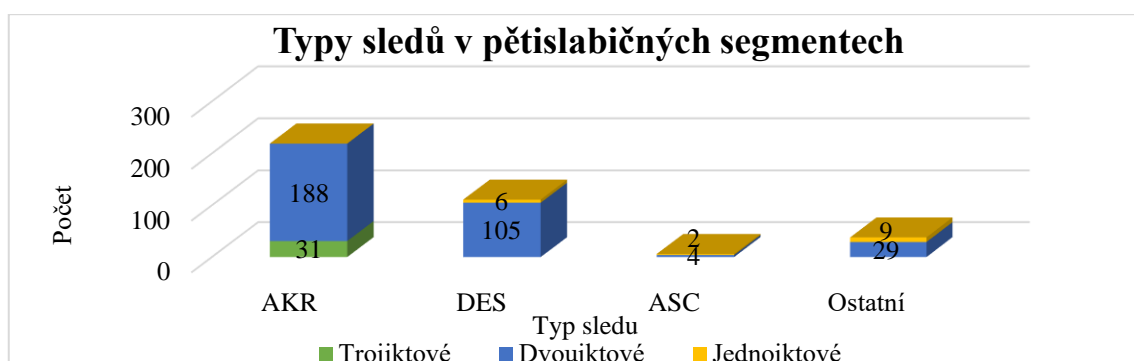
„tři židle“

4.1.6 Pětislabičné segmenty

V této skupině se jednoiktové segmenty na celkovém počtu podílí téměř 5 %, přičemž nejčastěji se skládají z kombinace ascendentního a descendentního sledu. Dvouiktové segmenty zde mají největší zastoupení s podílem 87 % a jsou nejčastěji tvořeny akronymickým sledem, který bývá často tvořen kombinací descendentního a ascendentního sledu a mohou se k němu vázat jak předklonky, tak i příklonky. V několika případech se vyskytuje i akronymický sled, za nímž následuje descendentní sled nebo naopak akronymický sled, kterému předchází ascendentní sled. Trojiktové segmenty se vyskytují v 8,3 % případů a jsou tvořeny akronymickou strukturou s opakujícím se descendentním nebo ascendentním sledem, v němž se iktus vždy nachází na první, třetí a poslední slabice.

Počet iktů	Rytmus	Bližší určení	Počet	Relativní četnost v %
Jeden	ASC	s příklonkou	2	0,53
	DES	jednosledová	3	0,80
		s předklonkou	3	0,80
	ASC+DES	dvousledová	9	2,41
Dva	ASC	dvousledová	4	1,07
	DES	dvousledová	76	20,32
		s předklonkou	29	7,75
	AKR	dvousledová	70	18,72
		s předklonkou	39	10,43
		s příklonkou	50	13,37
	Ostatní	s předklonkou a příklonkou	29	7,75
		AKR+DES	12	3,21
		ASC+AKR	2	0,53
		ASC+k+DES	15	4,01
Tři	AKR	dvousledová	31	8,29
Celkem		x	374	100,00

Tabulka č. 4 Bližší určení sledů v pětislabičných segmentech

Graf č. 7

a) jednoiktové segmenty

- ascendentní

ASC+ee	1452.12-1	zai-dàn gāo -shangmian
		„na dortu“
	1481.01-2	yi-lǐ lín -tongzhi
		„soudruhem Li Linem“

- descendentní

DES	1411.04-7	dōu-màichuqu-le
		„všechno vyprodali“
	1430.06-4	diào-yú-d-shihour
		„při rybaření“
p+DES	1418.06-1	ta-lái-d-shihour
		„když přišel“
	1424.02a-5	jiu- rǎng qilai-le
		„začal (radostně) povykovat“
ASC+DES	1443.02-1	ta-bǎ- zāng -yīfu
		„on špinavé oblečení“
	1453.04a-1	shiqī-bā-sui ₄ -d
		„sedmnácti-osmnáctiletý“

b) dvouiktové segmenty

- akronymické

p+DES+ASC	1404.01a-1	wo-suǒ-you-d-yá
		„všechny mé zuby“
p+DES+ASC	1403.10a-1	wo-bāng-ni ₃ -d- máng
		„pomůžu ti“

DES+ASC+e	1410.04-3	jiāli-zháo- huǒ -le
		„doma hořelo“
	1418.04-2	yīnggai-you ₃ -yi ² -ge
		„muset mít jeden“
p+AKR+e	1394.07-4	dao-jiāyóu- zhàn -qu
		„jet k čerpací stanici“
	1442.06-1	wo-niǔle- yāo -le
		„luplo mi v kříži“

- ascendentní

ASC+ASC	1403.13-3	he-zì- sī -d-rén
		„se sebestředným člověkem“
	1446.11-2	shì- èr -dian ₃ -zhōng-qù
		„jíž ve dvanáct“

- descendentní

DES+DES	1390.03-2	dōu-jiao ₄ -wo- bó bo
		„všichni mi říkají strýčku“
	1453.02-1	zhè-xie- gū niangmen
		„tyto dívky“
p+DES+DES	1432.13a-4	shì-ni ³ -d-shēngri
		„jsou tvé narozeniny“
	1450.03a-2	hen-dà-d-xīwang
		„velké naděje“

- kombinace AKR a DES sledu

AKR+DES	1496.09-2	you ² -hen-duō- yāo qiu
		„mít hodně požadavků“
	1503.01-4	xiě-d-hěn- qīng chu
		„napsáno velmi zřetelně“

- kombinace ASC a DES s vloženým klitikem

ASC+k+DES	1502.08a-3	cháo- shī -d-di ⁴ fang
		„vlhké místo“
	1502.11-3	qǐng- kè -d-shi ² hou
		„když zvat“

c) trojiktové segmenty

- akronymické

DES+AKR 1404.02a-1 wǒ-yōu-yi²-ge-**yá**

„mám (jeden) zub“

1446.16-3 zuòzh-jì³-ge-rén

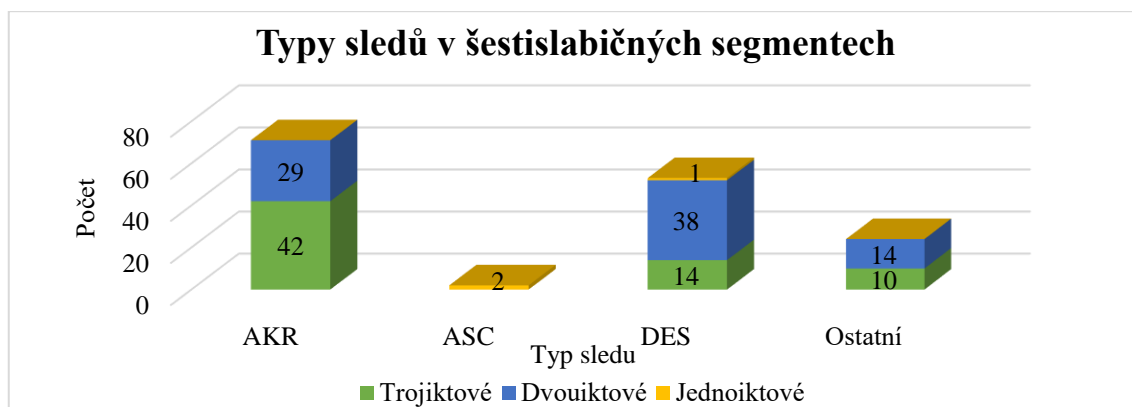
„sedí několik lidí“

4.1.7 Šestislabičné segmenty

U této skupiny se jednoiktové segmenty vyskytují v pouhých dvou setinách procent případů. Objevuje se zde descendentní sled s předklonkou a poněkud vzácná vazba ascendentního sledu se třemi příklonkami. Protože jsou podobné případy poměrně málo časté, neuvádím je jako příklady zde, ale zabývám se jimi podrobněji v kapitole „Příklady řešení sporných případů“. Dvouiktové segmenty se zde vyskytují v 54 % případů, přičemž ve 47 % případů jsou tvořeny descendentním sledem. Typy sledů, které se v této skupině segmentů nachází, jsou stejné jako u pětislabičných segmentů a liší se pouze poměrem výskytů. Značné zastoupení mezi šestislabičnými segmenty mají trojiktové sledy, které zaujímají 44 % z celkového počtu, a nejčastěji se v nich vyskytuje descendentní sled.

Počet iktů	Rytmus	Bližší určení	Počet	Relativní četnost v %
Jeden	ASC	s příklonkou	2	1,33
	DES	s předklonkou	1	0,67
Dva	DES	dvousledová	22	14,67
		s předklonkou	16	10,67
	AKR	s předklonkou	10	6,67
		s příklonkou	12	8,00
		s předklonkou a příklonkou	7	4,67
	Ostatní	AKR+DES	4	2,67
		ASC+AKR	2	1,33
ASC+k+DES		8	5,33	
Tři	DES	trojsledová	14	9,33
	AKR	dvousledová	13	8,67
		trojsledová	20	13,33
		s předklonkou	3	2,00
		s příklonkou	6	4,00
	Ostatní	AKR+k+DES	10	6,67
Celkem		x	150	100,00

Tabulka č. 5 Bližší určení sledů v šestislabičných segmentech

Graf č. 8

a) dvouiktové

- akronymické

p+DES+ASC	1456.03-4	hen-fēngfu-d-wǎnfàn
		„bohatá večere“
DES+ASC+e	1434.12-3	wǒ-jiu-bu ₄ -shuō- huà -le
		„už nemluvím“
DES+ASC+ee	1476.03-2	zhuan ³ -dao-xíng- tíng -qu-le
		„byl předán trestnímu soudu“
p+DES+ASC+e	1450.09-1	ta-hái-mei-jie- hūn -ne
		„ještě se nevdala/neoženil“
p+DES+AKR	1449.08-2	ni-zhè-pian-wénzhangli ³

- descendentní

DES+DES	1428.06-2	hái -you-yi-ge-wènti
		„ještě mít jeden problém“
	1429.01a-3	dou ¹ -zai-chúfángli ₃ -ne
		„všichni (být) v kuchyni“
p+DES+DES	1420.06-3	jiu-biànle- yì si-le
		„změnil význam“
	1422.07a-1	ta-kǎoshi-d-chéngji
		„výsledky jeho zkoušky“

- kombinace akronymie a DES sledu

AKR+DES	1443.02-3	lǎle-yi-zhi ₁ -wàz
		„vypadla jedna ponožka“

	1461.05a-2	wo ³ men- dōu -cānjiā ₁ le	„všichni jsme se zúčastnili“
• kombinace ASC sledu a akronymie			
ASC+AKR	1469.12a-4	wo-guó-rénzao-wèixīng	„umělá družice naší země“
• kombinace ASC a DES s klitikem			
ASC+k+DES	1409.03-1	ta-zuì-jìn-d- zuò pǐn	„jeho nejnovější dílo“
	1433.01-2	zui- hòu -yì-ge-xiàngmù	„poslední položka“
b) trojiktové			
• akronymické			
DES+DES+ASC	1411.02-1	ta ¹ -ba-shèngyú-d-qián	„on ušetřené peníze“
	1405.01a-2	yao ⁴ shì-bù-néng-kè jǐ	„pokud (se) nelze ovládat“
p+DES+AKR	1472.02-3	yong-lěng-shuǐ- jī -yì-xiā ⁴	„zchladit studenou vodou“
DES+AKR+e	1392.03-1	wo ³ men-yánjiùsuǒ-d	„knihovna našeho ústavu“
	1494.02-5	xiàn you ₃ -d-hézuoshè	„již existující družstva“
AKR+ASC	1498.06-1	xuéshénghuì ⁴ -d-zhǔ xí	„předseda studentské organizace“
p+AKR+ASC	1503.05a-1	nǐ-xué-lì shǐ -d-rén	„ty, člověk, který studuje historii“
• descendentní			
DES+DES+DES	1484.06a-1	wo ³ men-jīntiān-wǎnshàng	„my dnes večer“
	1499.05-1	ta ¹ -d-gōngzuò- fāng fa ₃	„způsob jeho práce“

- kombinace AKR a DES s klitikem

AKR+k+DES 1434.06-1 wūzili³-d-**bǎi**she

„zařízení (v) místnosti“

AKR+k+DES 1485.10-5 bōxue-rén-d-xian⁴xiang

„fenomén vykořisťování lidí“

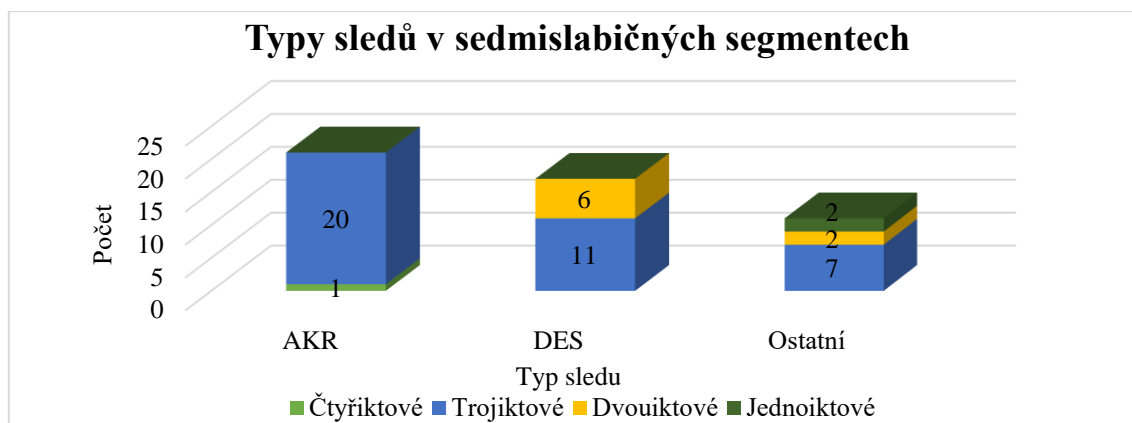
4.1.8 Sedmislabičné segmenty

V analýze T. Slaměnikové i V. Skopalové jsou šesti a víceslabičné segmenty spojeny do jedné skupiny.⁶⁶ Protože se však v mém vzorku těchto segmentů nachází poměrně značné množství, rozhodla jsem se tuto skupinu ponechat zvlášť. Mezi jednoiktovými segmenty, se vyskytly pouze dva případy. Oba jsou tvořeny ascendentním sledem, který je tvořen atónickou slabikou v kombinaci se slabikou oslabeně tónickou. Dvouiktové segmenty tvoří 16 % výskytů a jsou tvořeny buď dvěma descendentními sledy, ke kterým se ve většině případů váže předklonka. Dále se zde vyskytuje kombinace ascendentního a descendentního sledu s vloženým klitikem. Nejpočetnější část u trojiktových segmentů zastávají s 52 % ascendentní sledy. Nejvíce se jich zde objevuje bez předklonek a příklonek, avšak kromě dalších kombinací s předklonkou nebo příklonkou se zde rovněž vyskytuje sled se dvěma předklonkami a s předklonkou i příklonkou zároveň. Čtyřiktový segment se v této skupině nachází pouze jeden a je tvořen kombinací akronymického a dvou ascendentních sledů.

Počet iktů	Rytmus	Bližší určení	Počet	Relativní četnost v %
Jeden	ASC+DES	dvousledová	2	4,08
Dva	DES	dvousledová	1	2,04
		s předklonkou	5	10,20
	Ostatní	ASC+k+DES	2	4,08
Tři	DES	trojsledová	7	14,29
		s předklonkou	4	8,16
	AKR	trojsledová	11	22,45
		s předklonkou	4	8,16
		s příklonkou	4	8,16
		s předklonkou a příklonkou	1	2,04
Ostatní	AKR+k+DES	7	14,29	
Čtyři	AKR	trojsledová	1	2,04
Celkem		x	49	100,00

Tabulka č. 6 Bližší určení sledů v sedmislabičných segmentech

⁶⁶ SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza: 2017, str. 10; SKOPALOVÁ, Veronika: 2017, str. 42

Graf č. 9

a) jednoiktové

- kombinace ASC a DES

ASC+DES	1404.05-3	shi-wo ₃ -jié <hūn< hūn-shi<sub="">2hour-d</hūn<>
		„(bylo) když jsem se vdávala/ženil“
	1461.03-3	hai-mei ₂ -zǔzhiqilai-d
		„ještě nezorganizování“

b) dvouiktové

- descendentní

DES+DES	1483.07-4	yǒu-shenme- zhèng jū-mei-you
		„máš nějaké důkazy?“
p+DES+DES	1418.10-2	gei-wo ³ men-zuòle-yi-dun
		„udělat nám porci dobrého jídla“
	1424.02a-4	lai-yíng-wo ₃ -d-háizimen
		„děti, které mě přišly uvítat“

- kombinace ASC a DES s klitikem

ASC+k+DES	1408.04a-2	keyi-zhòng-zai- yuàn zili
		„lze zasadit na dvoře“
	1455.02-2	shi-dì qī -ge-háiz-le
		„je sedmé dítě“

c) trojiktové

- akronymické

DES+DES+ASC 1483.05a-6 gōngzuole-**liǎng**-ge-lǐbài
„pracoval dva týdny“

1493.01-2 jiāohuan-**huò**wu-d-wèntí
„otázka vzájemné výměny zboží“

p+DES+DES+ASC 1449.08-3 you-shen²me-wēimiao⁴-zhi-
dian³
„mít trochu nějakou hloubku“

DES+DES+ASC+e 1400.02-4 hai²shi-ānjing-yi-dian³-
ba
„raději se trochu uklidnit“

1434.11-1 ni³men-dōu-zai-zǒu-**láng**li

- descendentní

DES+DES+DES 1433.07-3 chéngji-**zui**-hǎo-d-
xuésheng
„student s nejlepšími výsledky“

1486.02-1 wo³men-d-shèhui-zhìdu
„naš společenský řád“

p+DES+DES+DES 1431.08-2 ba-jiāting-yong⁴-d-
dōngxi
„věci, které se používají v domácnosti“

1500.01-2 shi-jiéle-méng-d-**xiōng**di
„být přísežní bratři“

- kombinace AKR a DES s vloženým klitikem

DES+ASC+k+DES 1455.05-2 qīshi-zhěng-**shòu**-d-
shi²hour
„v době sedmdesátých (kulatých) narozenin“

p+AKR+k+DES 1472.11-3 dài-**cì**jixing⁴-d-shíwu
„dráždivá jídla“

d) čtyřiktové

- akronymické

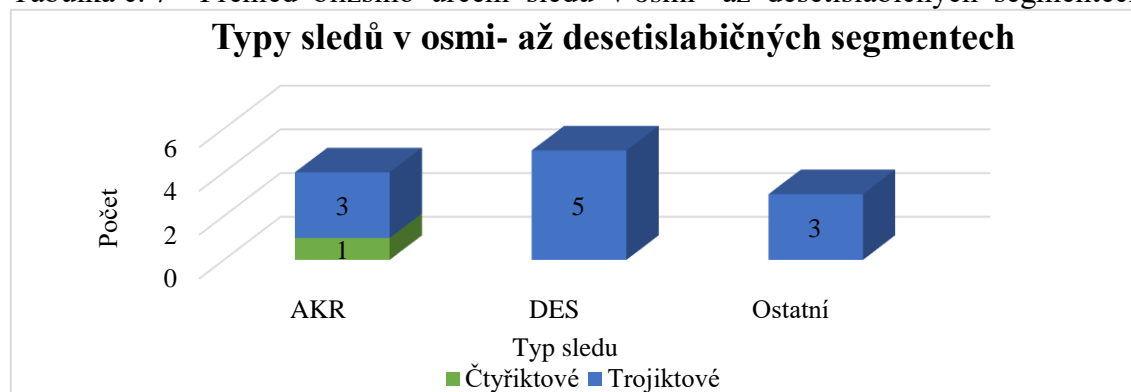
AKR+ASC+ASC 1502.02-2 **wǔ**-ge-duō-zhong¹tou²-d-xì
„více než pětihodinové divadelní přestavení“

4.1.9 Osmi a víceslabičné segmenty

Jedno ani dvouiktové segmenty se v rámci této skupiny nevyskytly a segment tvořen čtyřmi ikty se zde nachází pouze jeden, přičemž je tvořen z descendentního, ascendentního a dalšího descendentního sledu. V trojiktových segmentech se pět krát objevil descendentní sled, u tří případů jsem zaznamenala kombinaci akronymického a descendentního sledu s klitikem, dále kombinaci ascendance s třemi descendencemi a ve dvou segmentech je zastoupen sled akronymický. Ačkoli se v mé analýze nenachází ani jeden segment devítislabičný, zaznamenala jsem jeden desetislabičný případ, který je tvořen dvěma ascendentními a jedním descendentním sledem.

Počet iktů	Rytmus	Bližší určení	Počet	Relativní četnost v %
Tři	DES	trojsledová	2	16,67
		s předklonkou	3	25,00
	AKR	s předklonkou a příklonkou	2	16,67
	Ostatní	AKR+k+DES	1	8,33
		p+AKR+k+k+DES	2	16,67
ASC+DES+DES+DES		1	8,33	
Čtyři	AKR	trojsledová	1	8,33
Celkem		x	12	100,00

Tabulka č. 7 Přehled bližšího určení sledů v osmi- až desetislabičných segmentech

Graf č. 10

a) trojiktové

- akronymické

p+DES+DES+ASC+p	1399.11-2	zai-dǎo-zai-dìshang-d-ren ₂ -xiōngkǒushang	„na hrud’ muže povaleného na zem“
DES+DES+AKR+e	1491.02-1	ta ¹ -shi-wo ³ men-jīguanli ³ -d	„je našeho úřadu“

- descendentní

p+DES+DES+DES 1428.01-4 ke-hái-you-**lìng**-yì-xiè-xiǎngfā

„ale ještě mít jiný názor“

1413.06-5 nèi-cōngmíng-qínlǎo-d-qīngnián

„ten chytrý a pracovitý mladík“

- kombinace AKR a DES s klitikem

DES+ASC+p+DES 1498.03-4 fāhui-tā-zì**jǐ**-d-zhìhuì₄

„uplatnit jeho vlastní inteligenci“

b) čtyřiktové

- akronymické

p+DES+DES+ASC+e 1399.11-2 zài-dǎo-zài-dìshàng-d-rén₂-xiōng**kǒu**shàng

„na hrud' muže, který byl povalen na zem“

4.2 Analýza kól

Délka kól je nezávislá na tempu řeči.⁶⁷ v rámci kól může mezi segmenty docházet k situaci, kdy spolu sousedí dvě iktové slabiky, které jsou odděleny mezerou.⁶⁸ Tyto dvě arze mohou být stejného, ale i různého stupně prominence.⁶⁹ ve své práci sousedství arzí vyznačuji pomocí znaménka „+“. Případy, kdy nedochází ke střetu arzí se v mé analýze vyskytují v 64 % případů, k sousedství arzí dochází ve 25 % případů a v 11 % případů jsou sousedící arze odděleny atónickou slabikou. Dvou a více sledová kóla představují 86 % z celku, přičemž zbytek tvoří kóla sestávající z jednoho sledu. Níže uvádím zkratky, které využívám při značení jednotlivých sledů. Graf č. 11 znázorňuje výskyt případů se střetem a bez střetu arzí nebo oddělení arzí pomocí atónické slabiky.

V trojslabičný akronymický sled

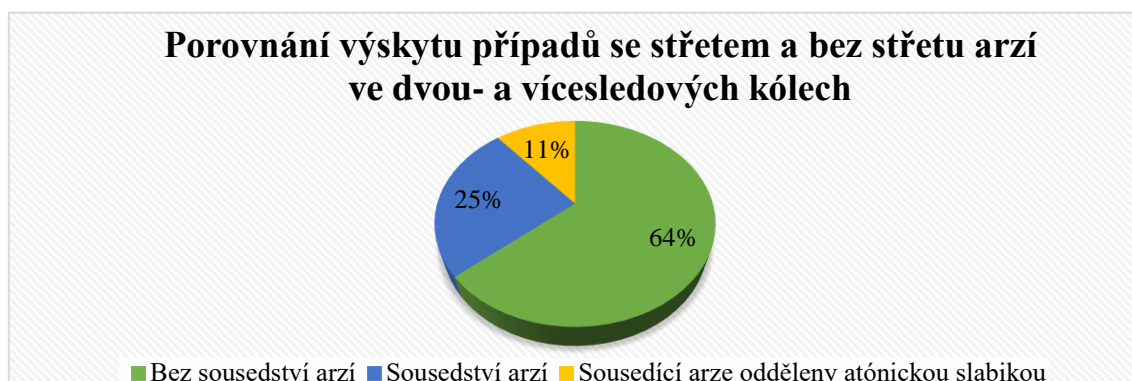
/ ascendentní sled

⁶⁷ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 10

⁶⁸ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 1998, str. 52

⁶⁹ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 2014, str. 19

\	descendentní sled
/\	dva sledy s jedním iktem
\/\	akronymická struktura tvořena descendentním a ascendentním sledem
l	lichá iktová slabika
*	předklonka/příklonka/klitikum

Graf č. 11

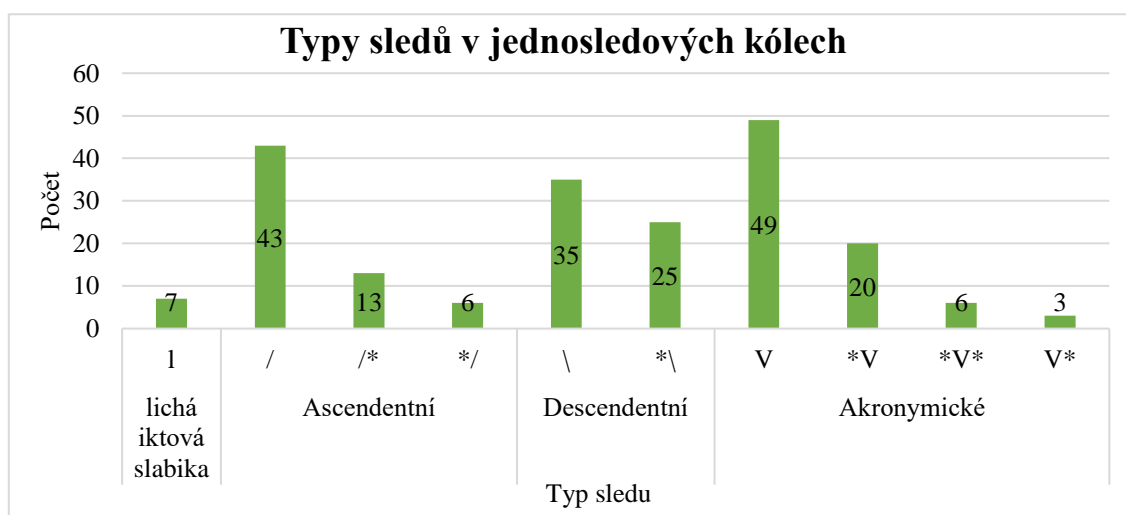
4.2.1 Jednosledová kóla

Přestože jsou některé segmenty tvořeny pouze jedním sledem, počtem slabik se mohou vzájemně lišit. Tato skupina v mé analýze zahrnuje segmenty od jednoslabičných, kde používáme název „lichá iktová slabika“ až po šestislabičné. Není však vyloučeno, že v jiných analýzách může být počet slabik i vyšší. V této skupině kól se nachází mnoho sledů s předklonkou či příklonkou, přičemž nejvyšší počet příklonek za sebou v jednom kolónu jsou v rámci této skupiny tři. Graf č. 12 znázorňuje výskyt různých druhů sledů v této skupině kól.

v	1394.11a-1	zhè-ge-ren ²
		„tento člověk“
v*	1394.10a-2	hai ² -mei-gān-ne
		„ještě neuschnout“
v	1394.07-2	kuai-méiyou- yóu -le
		„téměř nemít benzín“
/	1399.11-1	jǐngchá
		„policista“

*/	1390.01a-1	wo-èrbó
	„můj strýček“	
/***	1410.05-1	wo-niánqīng-d-shihour
	„když jsem byl mladý“	
\	1390.03-1	háizimen
	„děti“	
*\	1418.06-1	ta-lái-d-shihour
	„když přišel“	
l	1446.04-1	qián

„peníze“

Graf č. 12

4.2.2 Vícesledová kóla bez sousedství arzí

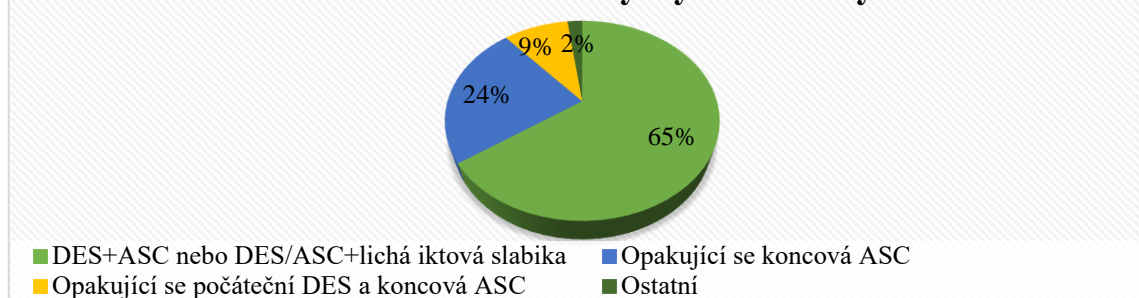
Jak napovídá název, charakteristickým rysem této skupiny kól je, že nedochází ke střetu dvou iktových slabik v sousedících sledech. Dříve, než poskytnu ukázkou příkladových kól, uvádím vždy několik příkladů různých kombinací sledů v jednotlivých kategoriích, do kterých jsem kóla bez sousedství arzí zařazovala. Příklady různých kombinací od sebe oddělují pomocí středníků a na konci řádku podávám informaci o počtu výskytů v dané kategorii.

opakující se počáteční DES při AKR

\\1; *\\V; \\//; **\\//; \\\\\\V*; *\\\\\\//	270
opakující se DES	
\\//; **\\//; ***\\//; \\\\\\//; **\\	265
spojení DES a ASC nebo DES/ASC s lichou iktovou slabikou	
1//; 1/*//; \\//; *\\//; \\/*//; *\\/*//	156
opakující se koncová ASC	
V//; V*//; \\/*//; *\\//; 1///; *\\///	56
opakující se ASC	
//; //*//; ///*	36
opakující se počáteční DES a koncová ASC	
\\V//; \\\\//; *V//; \\V/**//; \\\\//	22
opakující se koncová DES	
/\\//; /*\\//; /\\\\//; /\\\\//	5
ostatní	
\\/*\\; /\\//; /V; \\//; \\/V	5
dva sledy s jedním iktem	
/\\	3

V této skupině se vyskytuje 309 kól, ve kterých se nenachází žádná akronymická struktura a 239 kól skládajících se z alespoň jedné akronymie, přičemž zaujímají podíl 44 % v rámci kól bez sousedství arzí. Největší podíl mezi kóly s akronymickou strukturou tvoří kombinace descendance a ascendance nebo jeden z těchto sledů v kombinaci s lichou iktovou slabikou. Ačkoli skupina ostatních kól, která zaujímá pouhá 2 %, se skládá z různých sledových kombinací, v každé z nich se v mém vzorku vyskytla akronymická struktura, a proto je tato skupina v grafu rovněž obsažena.

Kóla bez susedství arží s výskytem akronymie

Graf č. 13

Jak můžeme vidět výše v příkladech jednotlivých skupin, největší podíl, konkrétně 33 %, tvoří mezi kóly bez susedství arží opakující se descendentní sled, který je následovaný akronymií. Jen o necelé procento méně zaujímá samotný opakující se descendentní sled. Druhou nejmenší četnost výskytů má descendentní sled opakující se na konci celku, na stejné úrovni je skupina s názvem Ostatní, kterou nebylo možné zařadit mezi žádnou z určených kategorií a nejmenší část představuje spojení dvou sledů s jedním iktem, který kvůli nedostačujícímu počtu iktů nemůže být zařazen do skupiny kól se střetem arží. Níže uvádím konkrétní ukázky kól bez střetu arží.

/\	1395.01-3	haokàn- jí -le	„nesmírně krásné“
//	1394.02a-1	miànbāo niúyóu	„chléb a máslo“
\\	1403.09-2	yěxu ta ¹ -jiu-dāying-le	„snad bude souhlasit“
v*/	1393.01a-2	ke ³ yi-kàn-d hen- yuǎn	„lze vidět hodně daleko“
/\\	1419.13a-2	ta-ba ₃ -xiāngz dǎo-dao- zuǒ shou-názh	„přehodil si kufr do levé ruky“
\\//	1442.05a-3	xiànzai gēn ben-bu-neng ² huí-tóu	„ted' vůbec nemoci otočit hlavou“
\\1	1445.04a-2	suǒ yi bóz téng	„takže krk bolí“

\/	1410.06-1	ni ³ men-d-mèngxiǎng
		„váš sen“
\/	1446.04-3	jiu-nábuchulái-le
		„nelze dostat ven“
l/*	1458.01a-1	lù tài-yuǎn-le
		„cesta je příliš daleko“

4.2.3 Vícesledová kóla se sousedstvím arzí

Na základě výsledků své analýzy mohu potvrdit zjištění Terezy Slaměňíkové, že v kólech kde dochází ke střetu arzí, se vyskytuje obvykle pouze jeden střet.⁷⁰ Kóla se dvěma a více střety arzí se v mé analýze vyskytují v 6 % případů. V případě zohlednění velikosti celého vzorku analyzovaných kól tvoří podíl střetu více než jedné arze v rámci kóla necelých 0,9 %. Než přistoupíme k výčtu konkrétních příkladů, opět po vzoru předchozí kapitoly uvádím rozpis kategorií, které se mezi kóly se sousedstvím arzí v mé analýze vyskytují.

dvě AKR struktury za sebou

V+V ; \/+V ; \/+\\/ ; V+\\//; *\\V+\\V; V+\\\\V 69

za AKR následuje DES

\\l+\\ ; \/+\\//; V+\\\\//; \\/*V+\\//⁷¹; *\\//+*\\ 68

spojení jedné a více ASC s jednou a více DES

/+\\; /+\\//; //+\\; /+*\\ 59

za ASC následuje AKR

/+V; /+\\//; /+\\//**; /+\\V*; /+\\\\V*; /+\\V//; /+*\\///* 50

složité spojení většího počtu sledů

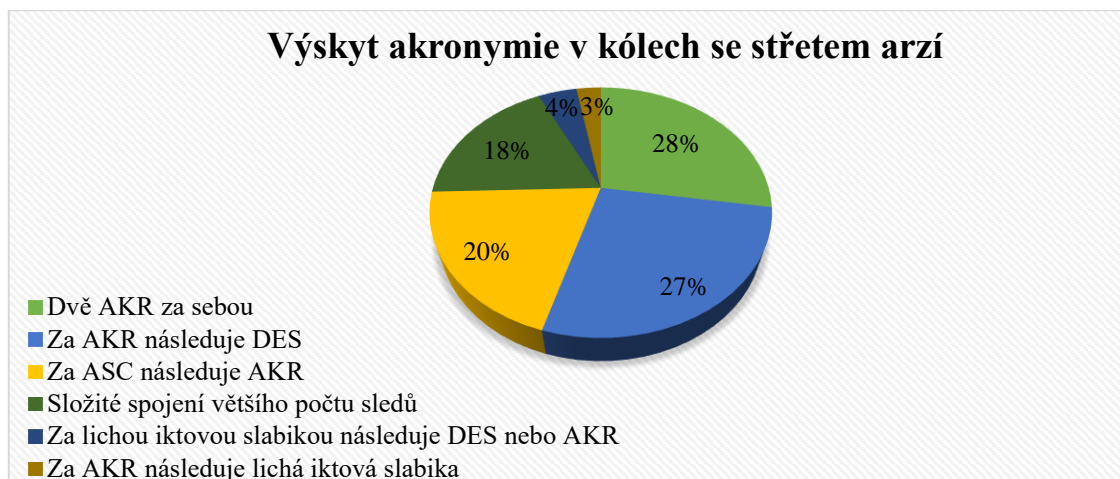
\\+\\V; /+\\//\\; //*V+\\//; \\V+\\V+\\; /+\\//+\\//+V; /+l+V 46

za lichou iktovou slabikou následuje DES nebo AKR

⁷⁰ SLAMĚŇÍKOVÁ, Tereza: 2017, v tisku

⁷¹ Ačkoli se zde nachází dvě akronymické struktury za sebou, z důvodu přítomnosti atónické slabiky mezi nimi není možné tento případ zařadit do skupiny dvou akronymických struktur za sebou, kde dochází k sousedství arzí. Pro zařazení do konkrétní skupiny se proto řídíme místem, kde dochází ke střetu arzí, což je v našem případě pomezí trojslabičné akronymie a descendance.

za AKR následuje lichá iktová slabika

Graf č. 14

Jak vyplývá z uvedeného přehledu, nejčastěji se vyskytující kategorií mezi kóly se sousedstvím arzí je se zastoupením 22 % případů spojení dvou akronymických sledů za sebou a v téměř stejném množství se vyskytuje akronymický sled po němž následuje descendance. Nejmenší část s podílem necelých 6 % zastává lichá iktová slabika, po níž následuje buď descendenní nebo akronymický rytmus a ve 2 % případů je akronymie následována lichou iktovou slabikou. V grafu č. 14 se nachází přehled výskytu akronymického sledu v této skupině kól. Jak můžeme vyčíst, nejčetněji zastoupenou skupinou s podílem 28 % je výskyt dvou akronymií za sebou a jen o 1 % méně zaujmají kóla s akronymickým sledem, který je následován descendencí. u skupiny, kde za lichou iktovou slabikou následuje descendance nebo ascendance, je potřeba dodat, že 7 kól v této skupině není tvořeno žádnou akronymickou strukturou, a proto v grafu není započtena celá zmíněná skupina. Nejnižší podíl, pouhá 3 %, zde tvoří kombinace akronymie s lichou iktovou slabikou a o 1 % více kombinace liché iktové slabiky, která je následována buď descendencí nebo akronymií. Ukázky kól se střetem arzí uvádím níže.

\/+\\ 1490.04-1 ni³men-zìjǐ dīngle-**guī**zé

„sami jste si stanovili pravidla“

/+V 1449.05-2 you-hěn-**duō** wēishengwu⁴

„být mnoho mikroorganismů“

/+\//	1418.05-1	bān- jiā liǎng-ge-xīngqī-yì ₃ hòu	
			„dva týdny po stěhování“
V+\V*	1483.03	ta ¹ -hai-méi-lǐngdao jiàshi- zhèng -ne	
			„ještě nedostal řidičák“
*V+V	1400.15-2	ni- néng -bu-néng ² jiè-gei-wo ³	
			„můžeš mi půjčit?“
/+\//	1391.02a	huǒchē jiànjian ₄ -d zēngjiāle- sù du	
			„vlak postupně nabíral rychlost“
\V+\	1404.02a	wǒ-you-yì ² -ge- yá huódong-le	
			„viklá se mi jeden zub“
V+1	1419.14a-1	zhè-zhī-shǒu téng	
			„tahle ruka bolí“
1+\//	1475.02-1	zhèr fēngjīng hěn- hǎo	
			„tady je krásná krajina“

4.2.4 Kóla s atónickou slabikou mezi dvěma arzemi

V této skupině kól se kvůli přítomnosti atónické slabiky uprostřed nevyskytují bezprostředně sousedící arze, avšak pokud by se mezi sledy nenacházely slabiky, které netvoří žádný sled, zařadili bychom tyto případy mezi kóla se sousedstvím arzí. Kupříkladu se jedná o situace, kdy za akronymickým nebo ascendentním sledem následuje příklonka nebo předklonka a po ní následuje další akronymický nebo descendentní sled. Níže uvádím kategorie výskytu atonických slabik mezi dvěma arzemi.

mezi ASC a DES

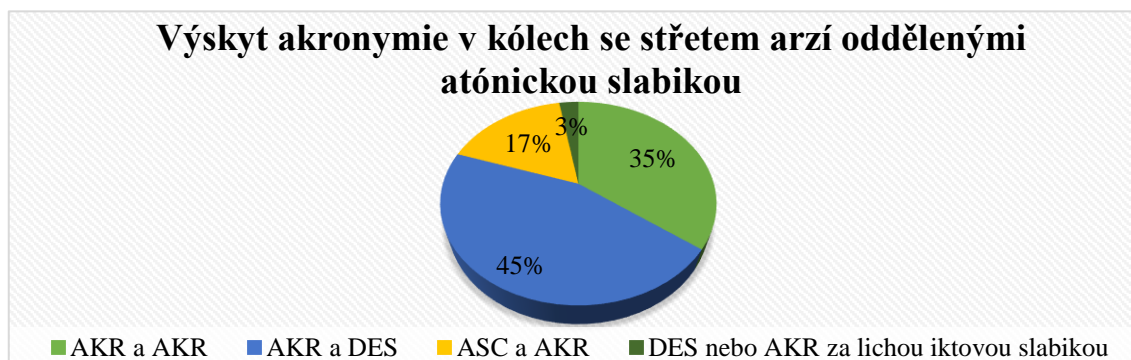
/*\; //*\; /**\ 71

mezi AKR a DES

V*\; V*\; V*\;\; \V* 18

mezi ASC a AKR

//*V/; */***/	9
mezi lichou iktovou slabikou a DES nebo AKR	
1*\ ; 1*\;/; 1*V;	6
mezi AKR a AKR	
*V*V* ; \V*V; \/*\ ; **/*\ ; \\\/*\/;	39

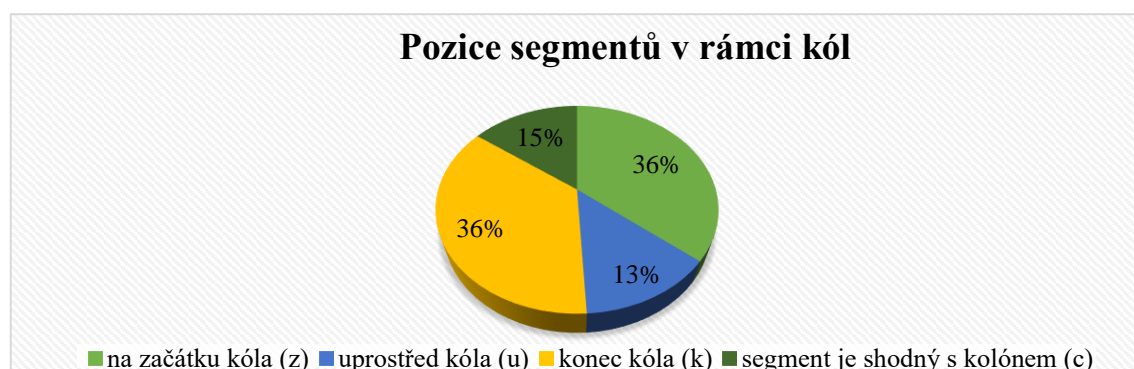
Graf č. 15

Tuto skupinu kól jsem rozčlenila primárně na základě výskytu akronymie, což znamená, že v případě, že se vyskytl například sled \/*\/, nezohledňovala jsem střet ascendance s descendencí, který je oddělen atónickou slabikou, ale chápala jsem jej celkově jako dvě akronymie. Jak je patrné z grafu, atónická slabika odděluje nejčastěji, konkrétně ve 45 % případů, akronymii a descenci, nejméně část se pak jedná o oddělení descendance nebo akronymie s lichou iktovou slabikou. Konkrétní příklady kól, u nichž atónická slabika odděluje střet arzí, uvádím níže.

/*\	1499.02-2	shi-tā-d-hǎochu	
		„být jeho výhodou“	
V*\	1425.02-2	bu ⁴ -zhidào shi-shen ² me-yìsi	
		„nevím, co to znamená“	
/*V*	1394.07-3	dei-xiān dao-jiāyóu zhàn -qu	
		„muset nejdříve jet na čerpací stanici“	
1*\	1499.04-3	shuo ¹ ta-jìnbu-d hěn- kuài	
		„mluvit, že dělá velké pokroky“	
\V*V	1392.03-1	wo ³ men-yánjiusuǒ-d túshuguǎn	
		„knihovna našeho ústavu“	

- pět 1461.05a zuo²tian-wǎnshang wo³men-**dōu**-
cānjia₁le zhōngguo-dàshiguǎn jǔxing-d
shèngda-d-yànhuì
„včera večer jsme se všichni zúčastnili velkolepé recepce
pořádané čínským velvyslanectvím“
- šest 1490.08 zui-jìn zhèngfu₃ guīdingle you-
guān guómín-bǎoxiǎn-d **xiángxi**-tiáo**liè**
„nedávno vláda stanovila podrobné regule národního pojištění“

Švarný ve svém výzkumu kromě jiného zjišťoval umístění sestupných a vzestupných segmentů v rámci kól. Podle jeho poznatků se vzestupné segmenty častěji vyskytují na konci kól, přičemž sestupné segmenty se naopak častěji vyskytují na začátku nebo uvnitř kól. V případě výskytu jednosegmentálních kól se jejich pozice chápe jako na konci kóla.⁷³ Pro upřesnění však tyto případy uvádím zvlášť pod označením „jednosegmentální kolón“.

Graf č. 17

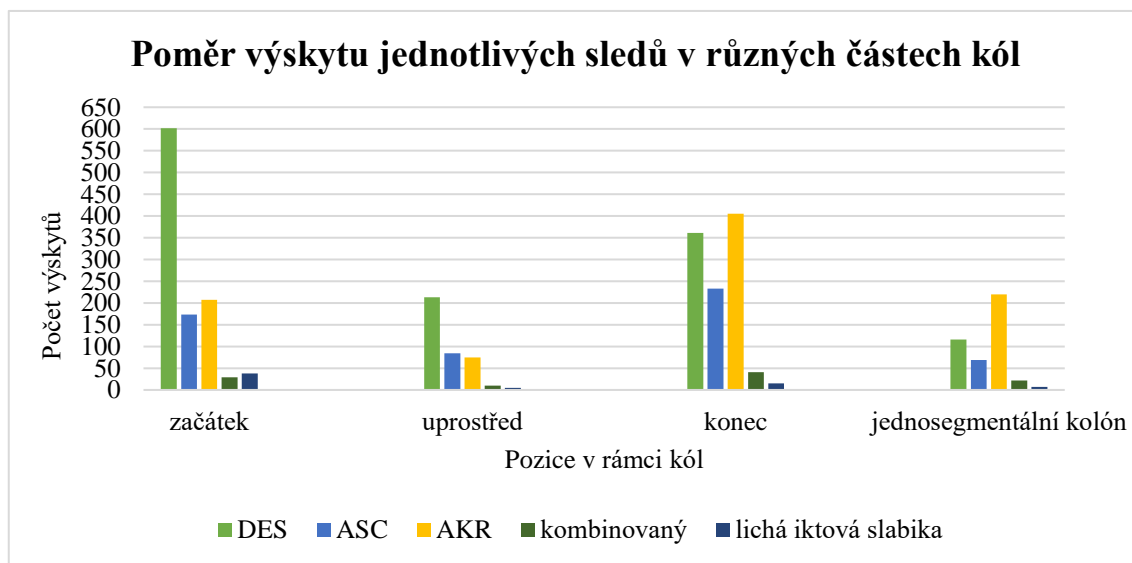
Na základě výsledků své analýzy Švarný učinil závěr, že sledy na začátku kól mají tendenci být převážně sestupné, kdežto na konci kól bývají naopak vzestupné. Zajímavé je i zjištění, že v absolutních číslech je sestupných sledů více, než vzestupných.⁷⁴ Ačkoli mé výsledky nejsou zcela shodné s analýzou Švarného, z grafu č. 18 můžeme vyčíst, že segmenty, které se v této analýze na začátku a uprostřed kól nejčastěji objevují, jsou tvořeny descendentním sledem, který zaujímá největší část z celkového počtu sledů, což Švarného poznatky potvrzuje.

U vzestupných sledů Tereza Slaměnková v rámci své analýzy upřesnila, že stoupavý rytmus na konci kól zahrnuje nejen samotné ascendentní, ale také

⁷³ ŠVARNÝ, Oldřich, UHER, David: 1998, str. 33

⁷⁴ Tamtéž, str. 33

akronymické sledy a jednoslabičné iktové segmenty.⁷⁵ Podle mé analýzy se na konci a v jednosegmentálních kólech nejčastěji vyskytuje sled akronymický. Zde je potřeba dodat, že jsem při sčítání pracovala s nadřazeným určením rytmu, tj. V případě kombinace descendentního a ascendentního sledu v segmentu jsem sled ve výsledku počítala jako akronymický. V prostřední části kól se nejčastěji vyskytoval sled descendentní a v jednosegmentálních kólech opět dominoval akronymický sled. na základě těchto dat lze říci, že mé výsledky se ztotožňují s dosud vyzkoumaným poznatky.

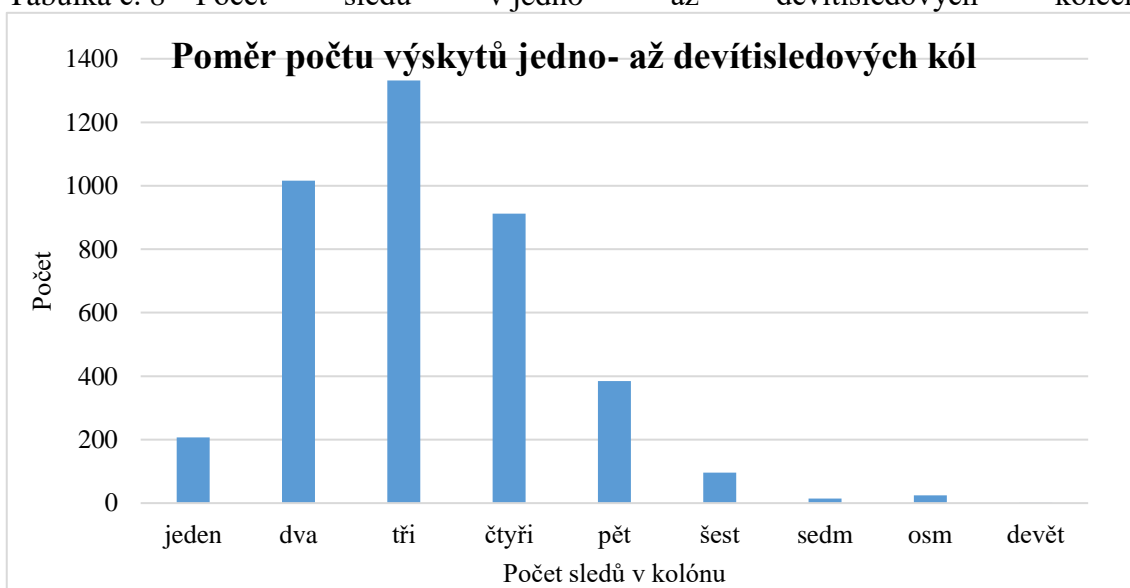
Graf č. 18

V mém vzorku se vyskytují jedno- až devítisledová kóla. V rámci nich se jednosledový kolón vyskytl ve 14 % případů, dvousledová kóla, která představují 34 % výskytů, zde zastávají nejpočetnější skupinu, a naopak desetisledový kolón, který se vyskytl pouze jednou, představuje pouhých 0,07 % případů. Samotný počet výskytů jedno až desetisledových kól nepodává informaci o celkovém množství sledů. Ke zjištění této informace je potřeba počet výskytů roznásobit počtem sledů, tj. V případě dvousledových kól, kterých je v absolutních číslech 508, musíme toto číslo vynásobit dvěma. Celkový počet sledů ve dvousledových kólech je tedy 1016. Protože se rozmezí počtu sledů celkem mezi jednotlivými skupinami pohybuje od 1 do 1332, nezanášela jsem tato data do grafu a uvádím je v tabulce č. 9. Počet sledů celkem je 3967, přičemž nejpočetnější skupinou s podílem 33 % jsou kóla se třemi sledy. V grafu č. 19 poskytují přehlednější znázornění výskytů jedno- až devítisledových kól.

⁷⁵ SLAMĚŇÍKOVÁ, Tereza: 2017, v tisku

Počet sledů v kólech	Počet výskytů	Relativní četnost v %	Celkem výskytů	Relativní četnost v %
jeden	207	13,93	207	5,19
dva	508	34,19	1016	25,48
tři	444	29,88	1332	33,41
čtyři	228	15,34	912	22,87
pět	77	5,18	385	9,66
šest	16	1,08	96	2,41
sedm	2	0,13	14	0,35
osm	3	0,20	24	0,60
devět	1	0,07	1	0,03
Celkem	1486	100,00	3987	100,00

Tabulka č. 8 Počet sledů v jedno- až devítisledových kólech

Graf č. 19

4.3 Příklady řešení sporných případů

V průběhu práce na analýze jsem se setkala s případy, kdy určení rytmického sledu nebylo úplně jednoznačné. Na základě svých poznatků jsem dospěla k názoru, že prvním důvodem výskytu problémových případů je skutečnost, že uspořádání různých stupňů prominence je v některých segmentech neobvyklé ve srovnání se zbytkem vzorku. Další věcí, která nám může znesnadnit určení rytmického sledu, je potřeba zohledňování významů jednotlivých částí v segmentech. V některých případech, se kterými jsem se setkala, nebyla významová spojitost určité části segmentu s jí předcházející nebo následující zcela jednoznačná. Proto jsem i při určování rytmu v některých situacích využívala české překlady vět v USJČ. Ačkoli problémové případy představují pouze nízké procento z celkové analýzy, jsem přesvědčena o tom, že má

význam se jimi do jisté míry zabývat. Po zanalyzování všech čtyř dílů USJČ může nastat situace, že počet problémových případů bude nezanedbatelný a diverzita subjektivního určení bude mít dopad na celkový výzkum.

4.3.1 Nejednoznačný rytmus v segmentech

V níže uvedených dvou případech 1410.05-1 a 1463.03a-2 se může jevit descendentní rytmus s předklonkou jako vhodnější určení, díky němuž bychom předešli trojnásobnému použití příklonky. Tyto dva případy jsem však nakonec ve své analýze po ověření prozodické realizace v nahrávce vyhodnotila jako ascendentní sledy se třemi příklonkami. V případě slova „líncūn“ bych takovéto řešení volila i v případě, že bych neměla k dispozici nahrávku. Důvodem je, že ve slově „nóngcūn,, které může být považováno za synonymum tohoto slova, jsem se mezi rodilými mluvčími setkávala s realizací iktu na druhé slabice.

ASC+eee 1410.05-1 wo-niánqīng-d-shihour

„když jsem byl mladý“

ASC+eee 1463.03a-2 shi-líncūn-d-yi-ge

„být jedna z vesnice“

Ačkoli se na první pohled může zdát vhodné označit příklad 1450.01a-2 jako sled s výskytem klitika, jehož problematice se věnuji v předchozích kapitolách, z důvodu nízké četnosti výskytů takových případů se při analýze řídíme pravidlem, že pokud je možné určit sled jinak, použití klitika k označení se vyhýbáme. při rozdělení tohoto segmentu je část „shí²hour“ jednoznačně descendentní, avšak na začátku segmentu můžeme mít tendence připojit „huái-háiz“ k sobě, čímž bychom sled určili jako ascendentní s příklonkou. Příklonka by se pak v tomto případě, stejně jako „d“, označila jako klitikum, protože se nachází uprostřed segmentu. Toto řešení však podle našich pravidel není vhodné. Proto jsem ponechala „huái“ jako předklonku, přestože je zastoupena slabikou plně tónickou neiktovou a vazbu „háiz-d“ jsem určila jako descendentní.

p+DES+DES 1450.01a-2 huái-háiz-d-shi²hour

„když čekat dítě“

Protože se v segmentu 1390.01a-2 nachází trojslabičné kompozitum „xiao₃érke₁“ s poměrně neobvyklou kombinací stupňů prominence, bylo zde určení

sledu méně jednoznačné, než v jiných případech. Nakonec jsem se na základě porovnání významové vazby jednotlivých slabik rozhodla segment rozdělit na shi-xiao₃**ér** a ke₁ jsem vyhodnotila jako příklonku, která se po připojení descendentní části **dài**fu stala klitikem.

ASC+k+DES 1390.01a-2 shi-xiao₃**ér**ke₁-**dài**fu

„být lékařem dětského oddělení (být dětským lékařem)“

4.3.2 Skupina ostatních sledů v kólech

Při určování sledu v kólech jsem se řídila podle určení sledu v segmentech. Protože se však sledové kombinace v kólech kategorizují, setkala jsem se s několika případy, které nezapadaly o žádné ze skupin. na první pohled se může zdát, že v kólech 1461.03-2 a 1452.02-1 dochází ke střetu arzí. Vzestupné rytmy jsou však tvořeny kombinací atónické a oslabeně tónické neiktové slabiky, a proto ke střetu arzí docházet nemůže.

/\ / 1461.03-2 hai-mei₂-zǔzhìqílái-d nóngmín

„rolníci, kteří ještě nebyli zorganizováni“

\ / v 1452.02-1 dōngtiān yáo-bā₃-chuānghu**fèng**r

„na zimu je potřeba okna“

5 Shrnutí

Pro přehled zde uvádím shrnutí výsledků své analýzy, z níž jsem zjistila, že nejvíce kól, konkrétně 818 případů, se vyskytovalo bez sousedství arzí, druhou nejčastěji se vyskytující skupinu tvořily v 317 případech kóla se sousedstvím arzí a ve 144 případech se vyskytly případy, kdy střetu arzí bránila atónická slabika. Jednosledových kól se v mém vzorku vyskytlo 200 a zaznamenala jsem 7 případů, kdy byl kolón tvořen pouze jednou slabikou.

Segmentů s ascendentním sledem se v mé analýze dohromady vyskytlo 571, přičemž 454 z nich nezahrnovalo předklonku ani příklonku. Ascendentních segmentů s příklonkou jsem zaznamenala 102 a v 15 případech je tento typ rytmu přerušen přítomností klitika. Segmenty s descendentním sledem se vyskytují v 1291 případech, přičemž sledů bez atonických příklonných slabik se v rámci této skupiny nachází 906 a zbylých 385 zahrnuje předklonku. Akronymických segmentů se dohromady objevilo 910, přičemž ve 121 z nich se vyskytovala předklonka, ve 132 jsem zaznamenala výskyt předklonky i příklonky zároveň a 32 případů obsahovalo příklonku. V 88 segmentech se objevovaly kombinace ascendentního a descendentního, akronymického a descendentního a ascendentního a akronymického sledu, přičemž ve 30 z nich se vyskytovalo klitikum. Protože tyto kombinace nelze zařadit do výše zmiňovaných skupin, ponechala jsem je v samostatné skupině. Při započtení všech segmentů dohromady jsem zjistila, že v 547 případech se vyskytla předklonka, zatímco segmenty obsahující příklonku se objevily ve 280 případech.

Protože je mnou zkoumaný vzorek stejně rozsáhlý jako vzorek Veroniky Skopalové, zaměřuji se nyní na srovnání svých závěrů s jejími. Porovnání výsledků mé analýzy se zmíněnou analýzou ukázalo, že v obou výzkumech byla z hlediska prominence slabik nejméně početná skupina oslabeně tónických iktových slabik. Největší skupinu v mé analýze tvoří oslabeně tónické neiktové slabiky, zatímco vzorek V. Skopalové obsahoval nejvíce atonických slabik.

Švarný na základě svých výsledků zhodnotil, že rodilá mluvčí, která exemplifikační věty nahrávala, během čtyř měsíců práce postupně zrychlovala tempo své promluvy.⁷⁶ Ve své analýze čtvrtého dílu USJČ jsem našel rozdíl od V. Skopalové, která prováděla analýzu druhého dílu USJČ, zaznamenala více než dvakrát větší výskyt

⁷⁶ ŠVARNÝ, Oldřich: 1991, str. 132

šesti- a víceslabičných segmentů. Spojování většího množství slabik v promluvě je jedním z důkazů zrychlení promluvy. Při určování prominence a druhu sledů jsem jev zrychlování promluvy a spojování slabik do rozsáhlejších segmentů vyhodnotila jako problematický. Nejen, že je v některých případech vyšší náročnost určování druhů rytmických sledů, ale zaznamenala jsem rovněž několik případů, které dle mého názoru zcela nezapadaly do žádné z existujících skupin.

Stejně jako V. Skopalová, i já jsem ve svém výzkumu zjistila, že nejčastěji vyskytující se rytmus je descendentní, který tvoří 45 % z mého vzorku. Výsledky obou analýz se shodují také v tom, že dalším nejčastěji vyskytujícím se typem sledu je akronymický, který v mé práci zastává 32 %. Zbývající část tvoří s podílem 20 % ascendentní rytmus a ve 3 % mého vzorku se vyskytují sledové kombinace, které nebylo možné zařadit do žádné ze tří zmíněných skupin.

Na základě své analýzy mohu říci, že descendentní sled se nejčastěji vyskytoval na začátku kól, zatímco akronymický a ascendentní jsem zaznamenala především na konci kól, což znamená, že má zjištění v tomto ohledu korespondují s výsledky analýzy V. Skopalové.

6 Závěr

Oldřich Švarný na základě prozodického přepisu příkladových vět vyhodnotil a popsal rytmické členění. Ačkoli zpracoval pouze malý vzorek, připravil návod k analýze rozsáhlého korpusu, jehož vyhodnocení má umožnit podrobnější porozumění suprasegmentální struktury čínského jazyka.⁷⁷ Cílem této práce proto bylo podle poznatků Švarného zanalyzovat osm set patnáct vět z jeho *Učebního slovníku jazyka čínského* a přispět tak k dokončení Švarného unikátního projektu.

Nejdříve jsem v teoretické části poskytla přehled o historii fonologického zápisu čínštiny, bez něhož by prozodická transkripce, jak ji známe dnes, pravděpodobně nevznikla. Okolnosti vzniku prozodické transkripce mě přiměly pro zajímavost vyhledat výzkumy prozodických rysů ve světě, které by mohly být srovnatelné s prozodickým systémem Švarného. Podle dostupných zdrojů jsem dospěla k závěru, že ačkoli se někteří lingvisté snaží zachytit realizaci promluvy, způsob a cíle jejich výzkumu nejsou propracovány na úrovni, která by se vyrovnala prozodickému systému používanému v této práci. Dále v rámci kapitoly s názvem Dílo profesora Oldřicha Švarného informuji o jeho učebních materiálech a slovníku, který je primárním pramenem této práce. Jako podklad pro pochopení praktické části slouží podkapitola, v níž se zabývám jak sedmi stupni prominence, tak i lineárním a rytmickým členěním.

V exemplifikačních větách v prozodické transkripci jsem vyzkoumala, že se v mém vzorku nachází celkem 2925 segmentů a 1486 kolónů. Mezi segmenty se nejčastěji vyskytovaly dvouslabičné, mezi nimiž zastupoval největší podíl descendentní sled, který dominoval i ve skupině troj- a osmi- až desetslabičných segmentů. Ve skupinách se čtyř- až sedmslabičnými segmenty se nejčastěji vyskytoval akronymický rytmus, který však může být tvořen kombinací descendance a ascendance nebo také například kombinací descendance a trojslabičné akronymie. Na rozdíl od předchozích analýz, na něž odkazuji v praktické části své práce, se v mé analýze vyskytly kromě segmentů jedno- až trojiktových také čtyřiktové. Je však potřeba říci, že čtyřiktové segmenty zaujímaly méně než 1 % výskytů, což znamená, že se mé výsledky analýzy nijak výrazně neliší od předchozích zjištění.

Zjistila jsem také, že kóla s jedním sledem byla nejčastěji tvořena akronymií, Mezi kóly vícesledovými zastávaly největší část případy, kdy nedocházelo k sousedství

⁷⁷ SLAMĚŇÍKOVÁ, Tereza: 2017, v tisku

arží a nejčastěji se mezi nimi vyskytovala kombinace akronymie s opakujícím se descendentním sledem na začátku. Rozlišování předklonek a příklonek v průběhu analyzování mě přimělo k zamyšlení nad problematikou atónické slabiky mezi dvěma sledy. Ve své práci jsem se nakonec rozhodla tento jev označovat jako klitikum. Protože Švarný s tímto termínem nepracoval, navrhuji podrobnější prozkoumání tohoto jevu v budoucích prozodických analýzách.

Neodmyslitelnou součástí této práce jsou také přílohy, které nejen, že poskytují podrobnou analýzu mého vzorku, ale také napomáhají k elektronizaci znaků, prozodické transkripce i českého překladu z USJČ, jež dosud neexistuje v ucelené elektronické podobě.

Kvůli velkému rozsahu korpusu, který dosud nebyl podroben analýze, dle mého názoru, stojí za zvážení vytvoření počítačového algoritmu, který by dokázal přinejmenším rozdělit zadané věty na kóla a segmenty a určit počet i prominenci slabik v segmentech, což by mohlo napomoci k urychlení analýzy. Protože určení typu sledů závisí na více faktorech, použití algoritmu v této oblasti nemusí být příliš vhodné. Přesto však věřím, že se v budoucnu podaří vyvinout systém, který umožní provést co nejpřesnější jednotnou prozodickou analýzu i navzdory skutečnosti, že se na tomto projektu bude podílet velké množství lidí.

7 Resumé

The aim of this bachelor thesis was to analyse eight hundred and fifteen sentences from the Learner's Dictionary of Modern Chinese based on a research conducted by Oldřich Švarný. Having begun with the theoretical part, I outline an overview of the history of the phonological record of Chinese which was essential for developing of the prosodic transcription in the form we use nowadays. The circumstances of the prosodic transcription development encouraged me to find information concerning the research of the prosodic features in foreign resources which would be comparable with the Švarný's prosodic system. Using the available resources, I have concluded that despite some linguists' aim to capture speech realization, the way and aims of their research cannot compare to the level of the prosodic system used in this thesis. Further into the chapter, I made an introduction to the Švarný's research, in which I informed about his study materials and a dictionary which is a primary resource for this thesis. To provide a foundation for understanding the practical part, I incorporated a subchapter introducing seven degrees of syllable prominence, linear and rhythmical segmentation.

According to my research, the example sentences in the prosodic transcription included 2925 segments and 1486 colas. The two-syllable segments with falling intonation were the most frequent, as well as the three and eight to ten-syllable segments with the same intonation. The most frequent intonation in the groups of four to seven-syllable segments was an acronymic intonation which can consist either of the combination of falling and rising or of the combination of falling and three-syllable acronymic intonation. In contrast to the previous analyses discovering one to three-ictus segments which I referred to in the practical part of my thesis, I have additionally noticed presence of the four-ictus segments in my analysis. This group, however, forms less than 1 % of the whole, which means the results of my analysis are not considerably different from the former findings.

As the analysis has shown, the colas of one intonation sequence mostly consist of acronymic structure. Colas with more than one intonation sequence are mostly formed by non-neighbouring ictus-bearing intonation sequences with a prevailing combination of acronymic structure and repeating falling intonation at the beginning. The distinction between enclitics and proclitics encouraged me to think about the issue of an atonic syllable between two sequences. Therefore, I have decided to call this

occurrence a clitic. As Švarný did not use this term in his research, I suggest a further exploration of this issue in the upcoming analyses.

Attachments which are essential part of this thesis not only provide a detailed analysis of my sample, but also help to transfer characters, prosodic transcription and the Czech translation from the Learner's Dictionary of Modern Chinese to an electronic form which has not been completed yet.

Due to the large extension of the corpus which has not been analysed yet, it may be worth to consider creating a computer algorithm which would be at least able to divide assigned sentences into colas and segments as well as to determine the number of the syllables including their prominence in segments, which might be helpful for making the analysis process faster. As there are many factors influencing determination of the intonation, using algorithm in this area may not be beneficial. Nevertheless, I believe that it will be possible to develop a system which would enable to make a precise and cohesive analysis even though there are going to be many people participating in this project.

Key words: prosodic transcription, Oldřich Švarný, linear segmentation, rythm, segment, colon, prominence, ictus, falling intonation, rising intonation, acronymic structure

8 Seznam literatury

CHEN, Gwang-Tsai. The pitch range of English and Chinese speakers [online]. *Journal of Chinese Linguistics*. 1974, Vol. 2, No. 2. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z: http://www.cuhk.edu.hk/journal/jcl/jcl/chin_lin/2/content_2.html

KANE, Daniel. *Knížka o čínštině*. Vyd. 1. Překlad Lukáš Havlíček. Mirošovice: DesertRose, 2009. ISBN 978-80-903296-1-4.

LIN, Maocan, LI Zhiqiang. Focus and Boundary in Chinese Intonation [online]. *International Congress of Phonetic Sciences XVII. Regular Session*. Hong Kong, 17-21 August 2011. pp. 1154. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z: <https://www.internationalphoneticassociation.org/icphs-proceedings/ICPhS2011/OnlineProceedings/RegularSession/Lin,%20Maocan/Lin,%20Maocan.pdf>

LOTKO, Edvard. *Slovník lingvistických termínů pro filology*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 1998. 113 s. ISBN 80-7067-965-4.

POSPĚCHOVÁ, Zuzana. Prosodic Transcription of Standard Chinese and its Use in Teaching [online]. *Acta Linguistica Asiatica*. 2016, Vol. 6, No. 1, p. 35-45. ISSN: 2232-3317. [cit. 6. 3. 2017]. Dostupné z: <http://revije.ff.uni-lj.si/ala/issue/viewIssue/539/341>

POSPĚCHOVÁ, Zuzana. Prozodická transkripce čínštiny a její využití v současnosti [online]. *Dálný východ*. 2015, roč. 5, č. 2, s. 93-103. ISSN 1805-1049. [cit. 6. 3. 2017]. Dostupné z: http://www.kas.upol.cz/fileadmin/kas/veda/dalny_vychod/DaV_2015_2_DEF.pdf

SKOPALOVÁ, Veronika. *Prosodická analýza Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 419-503)*. Olomouc, 2017, s. 60. Bakalářská práce. Univerzita Palackého v Olomouci. Fakulta filozofická. Vedoucí práce Tereza SLAMĚNÍKOVÁ

SLAMĚNÍKOVÁ, Tereza. Rytmičké členění příkladových vět Učebního slovníku jazyka čínského (hesla 1-50) [online]. *Dálný východ*. 2017, v tisku [cit. 6. 3. 2017].

ŠVARNÝ, Oldřich. *Hovorová čínština: úvod do studia hovorové čínštiny*. Druhé přepracované vydání. Editor David UHER. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2001, 190 s. ISBN 80-244-0298-X.

ŠVARNÝ, Oldřich. „Rhythmical Features of Spoken Chinese: Quantitative and Grammatical Analysis (Methodology).“ *Rocznik Orientalistyczny*, 1991, Vol. XLVII, No. 2.

ŠVARNÝ, Oldřich. *Učební slovník jazyka čínského*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000, xxi, s. 1312-1731, [118 s.]. ISBN 8024402130.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Hovorová čínština v příkladech*. 3. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1998, 251 s. ISBN 8070678194.

ŠVARNÝ, Oldřich a David UHER. *Prozodická gramatika čínštiny*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 163 s. Monografie. ISBN 978-80-244-4205-1.

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Prozodická transkripce čínštiny O. Švarného: Čtyři historické verze* [online]. *Nový Orient*. 2011, roč. 66, č. 4, s. 45-50. ISSN 0029-5302. [cit. 6. 3. 2017].

Dostupné z:
http://www.orient.cas.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/humansci/orient/kontakty/pracovnici/publikace/Triskova/Svarnx_NO_2011_No4.pdf

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Rozmanité pohledy na čínskou slabiku* [online]. *Dálný východ*. 2015, roč. 5, č. 2, s. 62-92. ISSN 1805-1049. [cit. 6. 3. 2017]. Dostupné z:
http://www.kas.upol.cz/fileadmin/kas/veda/dalny_vychod/DaV_2015_2_DEF.pdf

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Segmentální struktura čínské slabiky*. Praha: Karolinum, 2012, 440 s. ISBN 978-80-246-2181-4.

TŘÍSKOVÁ, Hana. *Za Oldřichem Švarným a jeho prozodickou transkripcí čínštiny* [online]. *Nový Orient*. 2011, č. 3, s. 40-43. ISSN 0029-5302 [cit. 6. 3. 2017]. Dostupné z:

http://www.orient.cas.cz/miranda2/export/sitesavcr/data.avcr.cz/humansci/orient/kontakty/pracovnici/publikace/Triskova/Svarny_NO_2011_No3.pdf

WANG, Yue, SPENCE, Michelle M., JONGMAN, Allart, SERENO, Joan A. *Training American Listeners to Perceive Mandarin Tones* [online]. *The Journal of the Acoustical Society of America*. 1999, Vol. 106, No. 6. [cit. 28. 3. 2017]. Dostupné z:
<https://kuscholarworks.ku.edu/bitstream/handle/1808/13402/Wang%20et%20al%20JASA%201999.pdf?sequence=1>

9 Přílohy

9.1 Přílohy na CD

Příloha 1 Věty v prozodické transkripci

Příloha 2 Věty ve znacích

Příloha 3 Věty v českém jazyce

Příloha 4 Analýza segmentů a kól

9.2 Přílohy dokumentu

Příloha č. 1 Protokol analýzy

Příloha č. 1 Protokol analýzy

PROTOKOL ANALÝZY			
Hesla:	1390-1503	Počet segmentů:	2 925
Počet vět:	815	Počet sledů:	3987
Počet kól:	1 486	Počet slabik:	10 806
PROMINENCE SLABIK			
zdůrazněně tónické (1214), plně tónické iktové (2252), plně tónické neiktové (1153), oslabeně tónické iktové (500), oslabeně tónické neiktové (3389), atonické (2298)			
SEGMENTY			
jednoslabičné (65):	jednoiktové (65)		
dvojslabičné (829):	jednoiktové (829):	ASC (339), DES (490)	
trojslabičné (768):	jednoiktové (522):	ASC (87), ASCe (59), DES (111), pDES (265)	
	dvojiktové: (246)	AKR (246)	
čtyřslabičné (678):	jednoiktové (155):	ASC (11), ASCe (40), ASCee (1), ASC+DES (25), DES (18), pDES (60)	
	dvojiktové (523):	ASC+ASC (13), DES+DES (162), AKR (218), pAKR (65), AKRe (65)	
pětislabičné (374):	jednoiktové (17):	ASCee (2), ASC+DES (9), DES (3), pDES (3)	
	dvojiktové (326):	ASC+ASC (4), DES+DES (76), pDES (29), AKR (70), pAKR (39), AKRe (50), pAKRe (29), ASC+AKR (2), AKR+DES (12), ASC+k+ASC (15)	
	trojiktové: (31)	AKR (31)	
šestislabičné (150):	jednoiktové (3):	ASCeee (2), pDES (1)	
	dvojiktové (81):	DES+DES (22), pDES (16), pAKR (10), pAKRe (7), AKRe (7), AKRee (4), AKReee (1), ASC+AKR (2), AKR+DES (4), ASC+k+DES (8)	
	trojiktové (66):	DES+DES+DES (14), AKR+ASC (9), DES+AKR (24), p+AKR (3), AKR+e (6) AKR+k+DES (10)	
sedmislabičné (49):	jednoiktové: (2)	AKR (2)	
	dvojiktové (8):	DES+DES (1), p+DES+DES (5), ASC+k+DES (2)	

	trojiktové (38):	DES+DES+DES (7), pDES+DES+DES (4), AKR (11), pAKR (3), ppAKR (1), pAKRe (1), AKRe (4), AKR+k+DES (7)
	čtyřiktové: (1)	AKR+ASC+ASC (1)
osmislabičné (11):	trojiktové (10):	DES+DES+DES (2), pDES+DES+DES (3), pAKRee (1), AKR+k+DES (2), p+AKR+k+k+DES (1), ASC+DES+DES+DES (1)
	čtyřiktové: (1)	AKR (1)
desetislabičné: (1)	trojiktové: (1)	pAKRe (1)
KÓLA		
Počet segmentů (1486):	jeden (429), dva (727), tři (286), čtyři (40), pět (3), šest (1)	
Tvořena jednou slabikou (7)		
Tvořena jedním sledem (200):	ASC (62), DES (60), AKR (78)	
Tvořena dvěma a více sledy (1279):		
a) bez sousedství arzí (818):	AKR s opakujícím se DES sledem (270), opakující se DES (265), AKR nebo připojení DES/ASC s lichou iktovou slabikou (156), opakování koncového ASC sledu (56), opakující se ASC (36), AKR - opakování počátečního DES a koncového ASC sledu (22), střídavý sled (5), opakování koncového DES sledu (5), dva sledy s jedním iktem (3)	
b) sousedství arzí (317):	dvě AKR za sebou (69), za AKR následuje DES (68), spojení jednoho a více ASC s jedním a více DES (60), ASC sled následovaný AKR (50), složité spojení většího počtu sledů se sousedstvím arzí (45), za lichou slabikou následuje DES nebo AKR (18), za AKR následuje lichá iktová slabika nebo ASC (7), za iktovou slabikou následuje ASC (2)	
c) atonická slabika mezi dvěma arzemi (144):	odděluje ASC a DES (71), AKR a DES (18), ASC a AKR (17), za lichou slabikou následuje DES nebo AKR (6), dvě AKR za sebou (31)	